

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

24^e JAARGANG

WOENSDAG 5 JULI 1939

No. 1227

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

M. F. J. Cool — Adjunct-secretaris.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-West.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

	Blz.
Conducteur of conductrice? door A. Parent.....	522
Verplichte werkloosheidsverzekering door Prof. Mr. C. W. de Vries	524
Nog eens de ruil van katoen tegen rubber door Joan Gelderman	526
De perspectieven van den economischen toestand in de Vereenigde Staten door Dr. Felix Pinner	527
AANTEKENINGEN:	
Veranderingen in de structuur van het bedrijfsleven in Japan	529
Het jaarverslag der Nederlandsche Spoorwegen over 1938.....	530
MAANDOLJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	530
Hypotheekrente in Nederland	532
Emissies in Juni 1939	532
ONTVANGEN BOEKEN	532
Statistieken:	
Groothandelsartikelen	534—535
Geldkoersen-Wisselkoersen-Banksiaten	532, 533, 536

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

De vele verstorende invloeden, welke in de afgelopen verslagveek werkzaam zijn geweest, in aanmerking genomen, kan men zeggen, dat de Gulden niet eens in bijzonder sterke mate heeft gereageerd. Niettegenstaande toch politiek de atmosfeer uiterst geladen was en ook wij een kabinetscrisis te verwerken kregen, heeft onze wisselmarkt zich betrekkelijk goed gehouden en was er van een overvloedig Guldensaambod geen sprake. Slechts Vrijdag, den dag, waarop bekend werd, dat het kabinet Colijn zijn ontslag had aangeboden, was er een grooter aanbod van Guldens waar te nemen, hetwelk echter door de markt, met uitzondering van een goede 3 miljoen Dollars, welke het Egalisatiefonds afgaf, kon worden verwerkt. Het merkwaardige geval deed zich zelfs voor, dat op Donderdag de Gulden tegenover den Dollar iets vaster lag als gevolg van het in den Senaat gevallen besluit, om den President der Vereenigde Staten de hem toegekende bevoegdheid, om den Dollar met maximum 10 pCt. verder te devalueeren, te ontnemen. Hoewel zulks uiteraard slechts een steun voor den Dollarkoers had dienen te zijn, werd het ditmaal als baisse motief tegen den Dollar gebruikt, op grond van de overweging, dat de President in de hem voor 30 Juni nog resteerende dagen, nog wel eens gebruik van zijn devaluatiebevoegdheden zou kunnen maken. Reeds spoedig kwam de markt tot bezinning en toonde de Dollar weer een vastere tendens.

De termijn Dollarkoers weerspiegelde in duidelijker mate de flauwe Guldenstendens dan de contante notering; zoo steeg het agio voor driemaands Dollars tot $\frac{3}{4}$ cent, waardoor de rente-arbitrage van hieruit op New-York momenteel wel buitengewoon attractief is geworden. Ook te Londen is de speculatie weer levendig geworden, waartoe het onlangs gepubliceerde bericht omtrent de in Engeland aanwezige goudvoorraden het zijne heeft bijgedragen. Hieruit toch bleek, dat sedert September van het vorige jaar tot Maart van dit jaar het Engelsche Egalisatiefonds niet minder dan £ 138 miljoen aan goud heeft afgegeven, hetgeen zelfs de meest pessimistische verwachtingen overtrof. De speculatie geeft momenteel dan ook weer op ruime schaal Termijnponden tegen Termijndollars af, hetgeen bij gebrek aan tegenpartij, althans wanneer het Engelsche Egalisatiefonds niet ingrijpt, aanleiding geeft tot een vrij sterke stijging van het driemaands agio van Dollars te Londen.

Op de geldmarkt viel, in tegenstelling tot de verwachting, een kleine ontspanning waar te nemen, in zooverre 3-maands papier terugliep van $\frac{9}{16}$ tot $\frac{1}{2}$ pCt., terwijl het 8-maands papier, hetwelk bij de jongste schatkistemissie niet beneden de 1 pCt. kon worden toegewezen, op $\frac{13}{16}$ kon worden geplaatst.

Op de kapitaalmarkt zette het proces van koersdaling der Staatsleeningen onverminderd door en registreerden integralen, zoowel als de gestaffelde leening Nederland 1938, laagtere records voor wat het loopende jaar betreft.

CONDUCTEUR OF CONDUCTRICE ?

Inleiding.

De plannen van de Gooische Tramwegmaatschappij om conductrices te plaatsen op het in den loop van dit jaar bij haar in exploitatie komende autobusnet, hebben eenige beweging veroorzaakt, welke tot gevolg had, dat die plannen niet tot uitvoering zullen komen. In de discussie rond deze plannen zijn verschillende argumenten — zoowel sociaal-economische als ethische — gebruikt, die een nadere overweging en toetsing aan de praktijk zeker verdienen. Bovendien zijn er zeer belangrijke vervoers- en bedrijfseconomische voordeelen — welke in die discussie niet ter sprake kwamen — verbonden aan de plaatsing van conductrices, die de aandacht vragen¹⁾.

Het vraagstuk heeft weliswaar aan actualiteit verloren, doch kan weer actueel worden, wanneer de oplossing van het vervoersvraagstuk in bepaalde gebieden van ons land, waarnaar thans nog gezocht wordt, gevonden zou worden in de exploitatie van een net van frequente autobuslijnen.

Het aanstellen van conductrices is in Nederland — wanneer wij afzien van de oorlogsperiode — nog een betrekkelijk jong verschijnsel. Toen ongeveer een tiental jaren geleden de Geldersche Tramweg Maatschappij begon met de exploitatie van autobusdiensten naast haar tramwegen, werden op deze bussen conductrices geplaatst. De snelle vervanging van de eigen tramlijnen door autobuslijnen, de concentratie van tramwegondernemingen in Gelderland en tenslotte de vervanging van locaalspoorwegen door autobuslijnen in den Achterhoek, hebben tot een groote uitbreiding van het net van de „Geldersche” geleid en daarmee gepaard een toenemende tewerkstelling van conductrices. Deze onderneming neemt dan ook numeriek als werkgever een overheerschende plaats in; schat men het totaal aantal conductrices in Nederland op 150 à 200, dan kan gezegd worden, dat $\frac{2}{3}$ à $\frac{3}{4}$ hiervan werkzaam is bij de „Geldersche”.

GEDurende de laatste jaren en in den loop van dit jaar zijn verschillende andere ondernemingen in Oost- en Noord-Nederland eveneens overgegaan tot aanstelling van conductrices, zooals de G.A.D.O. in Groningen, de A.T.O. in een enkel geval, de E.D.S. in Drenthe, de A.A.A. te Apeldoorn, en „De Veluwsche Auto-dienst” te Ermelo.

Een aparte plaats neemt de Noord-Zuid-Hollandsche Tramwegmaatschappij in, waar sinds enkele jaren meisjes op de trams geplaatst zijn ter vervanging van afvloeiend mannelijk personeel.

De bedrijfseconomische voordeelen.

Men kan twee gevallen onderscheiden, waarin tot de plaatsing van conductrices werd overgegaan, nl.:

1o. plaatsing daar, waar voorheen éénmansbediening bestond (dus biljettenuitgifte door den chauffeur) of op geheel nieuwe autobuslijnen;

2o. plaatsing daar, waar voorheen een conducteur werkzaam was.

Het eerste geval is het meest voorkomende en dankt zijn beteekenis vooral aan de veranderde structuur van het intercommunale autobusvervoer. Toen de verschillende tramlijnen nog met stoom- of motortractie geëxploiteerd werden, had de autobus een beperkte taak, welke vooral was gelegen op de trajecten met vrij weinig vervoer²⁾, hetgeen een beperkte frequentie insloot. Wanneer de autobus aansluiting gaf op trein of tram konden de overstaptijden ruim zijn. Zodoende was er „speling” mogelijk in den rijtijd, hetgeen de bezwaren, welke aan de éénmansbe-

¹⁾ Bij de samenstelling van dit artikel werd een dankbaar gebruik gemaakt van gegevens, die ons verstrekt werden door de Directies van de Geldersche Tramweg Maatschappij, de Eerste Drentsche Stoomtramwegmaatschappij en de Noord-Zuid-Hollandsche Tramwegmaatschappij.

²⁾ Er waren echter uitzonderingen, zooals de frequente diensten in de omgeving van Utrecht en Rotterdam.

diening verbonden zijn, beperkte. Dit veranderde, toen de tramdiensten vervangen werden door busdiensten, welke geëxploiteerd werden volgens het beginsel van kleine eenheden (bus vergeleken met tramtrein) en groote frequentie. Het is duidelijk, dat hoe groter de frequentie, hoe belangrijker de factor „stipte uitvoering van den dienst” wordt, wanneer men met de „regelmaat van een uurwerk” wil rijden. De beteekenis van zulk een punctueele uitvoering van den dienst is nog groter geworden sinds de invoering van het z.g. knooppuntenstelsel in samenwerking met de spoorwegen. Die stiptheid maakt het echter noodzakelijk, dat de chauffeur zich geheel kan geven aan zijn taak van bestuurder, zoodat de rijtijd niet beïnvloed wordt door het aantal ingestapte reizigers. Tracht men éénmansbediening en punctueele uitvoering van de dienstregeling te combineren, dan zal de chauffeur door „jakkeren” op tijd trachten te rijden, wat schadelijk is en voor het materieel en voor de veiligheid.

Plaatst men nu een tweede werkkracht op de bus voor het openen en sluiten van de deuren en de biljettenafgifte — welke bij ondernemingen met een uitgebreid net nog vrij gecompliceerd is — dan kan niet alleen met succes „op tijd” gereden worden, maar tevens de rijtijd aanmerkelijk worden bekort. Volgens proeven door de „Geldersche” genomen, zou het verschil daar 20 minuten per 30 km bedragen. Dit beteekent in de eerste plaats een grootere „service” voor het publiek. Doch het brengt bovendien een aanmerkelijke bezuiniging op de posten rente, afschrijving, een deel der belastingen en de chauffeursloonen.

Dit geldt in het bijzonder, wanneer de dienst zeer frequent is. Wanneer men bijv. een dienst exploiteert tusschen twee plaatsen, waarbij de rijtijd bij éénmansbediening 55 minuten en bij aanstelling van conductrices 40 minuten bedraagt, dan heeft men in het eerste geval voor het onderhouden van een kwartiersdienst, met 5 minuten stationnement aan de beide eindpunten, 8 autobussen noodig, terwijl in het tweede geval met slechts 6 bussen kan worden volstaan. Hierbij wordt ter vereenvoudiging afgezien van de noodzakelijkheid wagens in reserve te houden.

Dit geeft dus voor die twee wagens een belangrijke besparing aan rente, afschrijving en wegenbelasting. Maar bovendien zijn — wanneer er een tweeploegenstelsel bestaat — per dag 12 in plaats van 16 chauffeurs noodig. Men bespaart dus per dag viermaal het loon van een chauffeur, een bedrag, waarvan men ongeveer juist de in dit geval noodzakelijke loonen voor 12 conductrices kan betalen. Het loon der conductrices kan dus uit de besparingen op de chauffeursloonen betaald worden.

Hoewel dit geval gestyleerd en de werkelijkheid gewoonlijk gecompliceerder is, demonstreert het duidelijk, hoe de aanstelling van conductrices niet alleen een verbeterde „service” voor het publiek inhoudt, maar dat deze tevens geen hogere kosten voor de ondernemingen medebrengt, in bepaalde gevallen zelfs een overschot kan opleveren.

De keuze van een meisje, in plaats van een jongen, als tweeden „man” geschiedde eveneens op bedrijfseconomische gronden. Het meisje is, vooral op den duur, een goedkoopere werkkracht; zij is, wanneer zij op 17 à 18-jarigen leeftijd in dienst treedt, in vele opzichten reeds volwassen te noemen, terwijl een jongen van dien leeftijd minder „houding” heeft en gauwer tot brutaliteit vervalt; meisjes bewegen zich makkelijker in de wagens, zijn handiger bij het helpen van vrouwen en kinderen, terwijl voorts haar betrouwbaarheid grooter is. Ook bleken bepaalde categorieën van lastige passagiers — bijv. scholieren — zich tegenover een conductrice meer weten te beperken in hun vaak ongewenschte optreden. De proeven met jeugdige mannelijke werkkrachten verliepen dikwijls minder gunstig, hoewel de Gemeentetram te Amsterdam hiermede juist sinds eenigen tijd gunstige ervaringen heeft opgedaan. Wij komen daarop nog terug.

De ervaringen van de „Geldersche” — die wij hier aanhalen wegens de betrekkelijk lange ervaring — met de conductrices zijn zeer gunstig geweest; meer en meer kreeg men oog voor de voordeelen, welke aan dit stelsel verbonden zijn. Zoo heeft men thans op het grootste deel van het net bussen loopen van het „twain-coach” type, waar de bestuurderscabine geheel afgesloten is van de zitplaatsen der passagiers. Zodoende kan de ruimte naast den chauffeur gebruikt worden voor de grootere handbagage van de reizigers en het vervoer van bestelgoederen, hetgeen dus een verdichting van het vervoer inhoudt.

Een ander geval, waarin tot aanstelling van conductrices werd overgegaan, was dat van de Noord-Zuid-Hollandsche Tramwegmaatschappij. Hier heeft men een maatschappij, welke met tekorten werkt en op alle mogelijke wijzen streeft naar bezuiniging. Gezien het grootte verschil — ongeveer f 17 per week — tusschen de loonen van conducteurs en conductrices, lag een vervanging voor de hand. Deze geschiedde echter zeer geleidelijk, daar aanstelling van meisjes alleen plaats had, wanneer conducteurs of bestuurders den dienst wegens het bereiken van den pensioengerechtigden leeftijd of uit eigen verkiezing verlaten. De aanstelling is daarom nog van beperkten omvang gebleven, terwijl deze om technische redenen, bovendien alleen plaats had op de stadlijnen (inbegrepen den locaaldienst Scheveningen—Voorburg). De ervaringen van deze maatschappij zijn dus beperkter; over het algemeen zijn zij gunstig, hoewel in enkele gevallen het vele staan — hetgeen op een stadsdienst in tegenstelling met een bus noodzakelijk is — bezwaren voor de meisjes opleverde.

Sociaal-economische bezwaren?

Men heeft als argument tegen de aanstelling van conductrices naar voren gebracht, dat het toch gewenscht is, juist jongens aan te stellen, daar onder deze de jeugdwerkloosheid groot is, terwijl de arbeidsmarkt voor meisjes in verschillende gebieden zelfs een tekort aanwijst. Weliswaar verdient, naar wij boven zagen, de aanstelling van meisjes de voorkeur, vanuit het standpunt der vervoersondernemingen gezien, doch verschillende ondernemingen zouden zeker bereid zijn om, ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid, jongens aan te stellen³⁾.

Op korten termijn zou daarmee iets te bereiken zijn, doch op langeren termijn lost men weinig op met dit stelsel. Want de maatschappijen kunnen deze jongens geen aantrekkelijke toekomst bieden. Het is haar onmogelijk, deze jongens op den duur een loon te betalen, dat het onderhoud van een gezin mogelijk maakt; het écart t.o.v. het loon van een conductrice is zoo groot, dat een dergelijke maatregel de exploitatierekening te zwaar zou belasten.

Theoretisch is het denkbaar, dat de jongens later als chauffeur geplaatst worden, doch in werkelijkheid zou er voor hen geen plaats zijn. De mutaties in het jonge corps chauffeurs zijn uiteraard beperkt, bovendien wenschen de maatschappijen geroutineerde chauffeurs, bijv. uit het vrachtautobedrijf, terwijl men als conducteur weinig of geen rijroutine verkrijgt.

Het aanstellen van conducteurs is dus slechts mogelijk, wanneer deze jeugdige werkkrachten na eenige jaren, als zij duur beginnen te worden, weer ontslagen kunnen worden. Dit is feitelijk een schijn-oplossing van het werkloosheidsvraagstuk, waarbij de betrokkenen na eenige jaren, zonder eenige vakbekwaamheid te hebben verworven, tot langdurige werkloosheid vervallen.

Een oplossing zou hier misschien mogelijk zijn door samenwerking met de Overheid, bijv. in den vorm

³⁾ Volgens een recent bericht heeft de directie der Noord-Zuid-Hollandsche tram besloten om op haar Haarlemsche lijnen de conductrices weer te vervangen door mannelijke werkkrachten, hoewel men zeer tevreden is over het werk der conductrices.

van een bijslagregeling, die het de vervoersondernemingen mogelijk maakt, van de als conducteur geplaatste werkkrachten een zoodanig gering aantal overuren per week te eischen, dat het voor deze jongens mogelijk wordt daarnaast een opleiding tot een ander vak te volgen. Doch van de ondernemingen alleen kan geen oplossing verwacht worden, die uiteindelijk ook aan de jeugdige werkkrachten geheel ten goede komt. Wanneer het in Juni 1937 bij de gemeentetram in Amsterdam ingevoerde stelsel van plaatsing van jeugdige conducteurs succesvol verloopt, dan zal dat vooral een gevolg zijn van het feit, dat het loon hier voor deze jongeren bevredigend is (ruim f 17 per week) en de omstandigheid, dat hier een toekomstige aanstelling als conducteur, wagenbestuurder of autobuschauffeur bij gebleken geschiktheid verzekerd is. Bij een bedrijf, dat reeds tientallen jaren bestaat, zijn uiteraard de mogelijkheden in deze richting grooter dan bij de jonge autobusbedrijven. Het belangrijkste voordeel van deze methode voor het bedrijf is gelegen in de langere proefperiode, welke een juiste selectie mogelijk maakt.

Vanuit de positie van de arbeidsmarkt voor vrouwen — welke in verschillende deelen van het land een tekort, o.a. aan huishoudelijk personeel en textielarbeidsters aanwijst — kan de meerdere vraag, die op deze wijze door de verkeersondernemingen wordt uitgeoefend, minder gewenscht genoemd worden, daar deze het tekort verscherpt en de loonen omhoog drijft. Het schijnt ons echter onjuist, wanneer een vervoersonderneming alleen om deze reden — d.w.z. in laatste instantie slechts particuliere belangen — van de aanstelling van conductrices zou afzien, en zichzelf de daaraan verbonden voordeelen voor de exploitatierekening en het reizend publiek de met die aanstelling verbonden verbetering van de „service” zou onthouden. Een actie in deze richting zou alleen op het gebied van den Staat liggen, doch deze zou een beperking of zelfs verbod van dezen specialen vorm van vrouwenarbeid toch moeilijk kunnen motiveeren met het verwijzen naar een toestand, die in wezen de geheele vrouwelijke arbeidsmarkt raakt. Een dergelijke wijze van handelen zou alleen haar rechtvaardiging kunnen ontleenen aan het feit, dat deze bepaalde vorm van vrouwenarbeid ernstige gevaren — van welken aard ook — voor de betrokken werknemers zou opleveren. In dit verband willen wij nog het beroep van conductrice bezien vanuit het standpunt der werknemers.

Conductrice; aantrekkelijk of gevaarlijk beroep?

Het is onmogelijk, om in eenige regels alle aspecten van dit beroep en de houding van de meisjes tegenover dit beroep te behandelen. Eenige belangrijke gezichtspunten willen wij hier echter naar voren brengen, waarbij vooral gesteund wordt op de ervaringen bij de „Geldersche”.

De minimumleeftijd, waarop de meisjes aangesteld worden, is 17 à 18 jaar. De ervaring is veelal nog te kort om na te gaan, tot welken leeftijd de meisjes in dienst blijven; wel staat vast, dat voor de overgrote meerderheid dit vraagstuk geen beteekenis heeft, daar zij tusschen 20 en 30 jaar meestal in het huwelijk treden. Theoretisch is de maximum-leeftijd bij de „Geldersche” op 30 jaar gesteld. Een speciale vooropleiding — nl. Muloschool — wordt door sommige maatschappijen wel, door andere niet of niet meer vereischt. Algemeene ontwikkeling en talenkennis blijken voor de geschiktheid als conductrice betrekkelijk irrelevante factoren te zijn; voorkomen, verantwoordelijkheidsgevoel, wijze van optreden en goede gezondheid zijn daarentegen wel van beteekenis. De speciale opleiding voor het conductricevak zelf is kort, de maatschappijen leiden de meisjes zelf in eenige weken op, waarop gewoonlijk een examen volgt, waarna de meisjes nog eenige weken samen met een ander op de bus zich inwerken.

De meisjes zijn meestal afkomstig uit gezinnen van arbeiders, beambten en kleine zelfstandigen. De alternatieve beroepen voor de meisjes zijn gewoonlijk huishoudelijke beroepen, fabrieksmeisje en, in sommige gevallen, de eenvoudige kantoorbetrekkingen. De werving der meisjes geschiedt vaak als het ware „ondershands”. De inspecteurs der ondernemingen stellen zich bijv. in verbinding met directeuren of hoofden van scholen, terwijl bij de „Geldersche” een sociaal-werkster is aangesteld als hoofd der conductrices, die zich o.m. bezig houdt met de werving en die een intensieve controle uitoefent op het milieu, waaruit de meisjes komen, terwijl in dit laatste opzicht ook een geregelde na-controle bestaat.

Het loon bedraagt meestal f 7 à f 8 per week, hierbij komen de fooien, die in het bijzonder op de netten met een belangrijk vervoer van toeristen (bijv. de „Geldersche”) van beteekenis zijn en met f 3 per week vermoedelijk aan den lagen kant getaxeerd zijn. Het aldus verkregen inkomen zal dus vaak uitgaan boven het inkomen, dat het meisje in haar eigen omgeving als winkeljuffrouw of kantoormeisje kan verdienen; de vergelijking met huishoudelijke betrekkingen is moeilijker, daar deze gewoonlijk met „volledige kost” zijn. Daarentegen genieten de meeste conductrices vrije geneeskundige behandeling.

De diensttijden zijn over het algemeen niet gering. Een gemiddelde arbeidsdag van 9 uren is vrij lang, terwijl de werkelijke arbeidsdagen variëren kunnen van 7 tot 11 uur, en de vacantie bijv. van zeer korten duur is.

Welke houding nemen de meisjes nu tegenover dit beroep aan? Onze indruk is, dat men het over het algemeen refereert boven de alternatieven, t.w. de huishouding en de fabriek. Men apprecieert in het bijzonder de grootere vrijheid, die men geniet — welke echter bij de eene maatschappij grooter is dan bij de andere — terwijl de verantwoordelijkheid, die men heeft, eveneens gewaardeerd wordt. Verder zal het besef, deel uit te maken van een vervoersonderneming, die veel aanzien geniet in een bepaalde streek of zelfs beslist populair is, het werk aantrekkelijker maken. Daarentegen zijn de soms lange diensttijden, de uiteraard schaarsche vrije Zondagen en de weinige vacantedagen minder gewaardeerde kanten van dit beroep.

De vraag, of, medisch gezien, het beroep minder gewenscht is, vermogen wij niet te beoordeelen. Er bestaat een strenge medische keuring vooraf, terwijl ook tijdens de dienstuitoefening toezicht gehouden wordt. Het is o.i. twijfelachtig, of het dagelijks urenlang verkeer in een vrijwel constant trillend vervoersmiddel gunstig is, hoewel de sterkeren zeker hiertegen bestand blijken te zijn. Een voordeel van het beroep is zeer zeker, dat het meer beweging meebrengt dan bijv. fabrieksarbeid en tot meer verblijf in de buitenlucht aanleiding geeft.

Men heeft nog als bezwaar genoemd tegen dit beroep, dat het moreele gevaren medebrengt. Natuurlijk bestaan er gevaren, doch zij zijn zeker niet groter dan bijv. op kantoor en in de fabriek; indien zij zelfs niet geringer zijn. De mededeelingen, die ons dienaangaande door de directies en de meisjes zelf werden gedaan, geven geen enkelen grond aan deze vrees voor zedelijke gevaren. Wij wezen er boven reeds op, dat de maatschappijen scherp op het milieu en de gedragingen van de meisjes letten, hetgeen, daar de meisjes gewoonlijk in kleine standplaatsen wonen (bij de „Geldersche” bijv. Ede, Dieren, Doetinchem, Neede) niet zoo moeilijk is; in de groote steden zou dit vrijwel onmogelijk zijn. Het is ondenkbaar, dat een maatschappij, die zoo aan den weg timmert als een vervoersonderneming, niet de uiterste zorgen zou in acht nemen ten aanzien van de reputatie van het personeel. De ervaring heeft bovendien geleerd, dat het werk zelf het verantwoordelijkheidsgevoel van de meisjes, ook op dit gebied, vergroot.

A. PARENT.

VERPLICHTE WERKLOOSHEIDS- VERZEKERING.

Het rapport van den Hoogen Raad van Arbeid over het vóórontwerp van wet betreffende het vaststellen van wettelijke regelen inzake de verzekering tegen geldelijke gevolgen van werkloosheid is thans, onder dagteekening van 20 Mei 1939, gepubliceerd.

Heeft — gezien de geleverde beschouwingen en de gevoerde debatten — het wetsontwerp, zooals het door den Minister van Sociale Zaken is voorgedragen, een kans?

Een ontkennend antwoord schijnt het meest passend. Materiaal moet worden bijeengebracht om dat antwoord op te bouwen. Een oppervlakkige lezing van het rapport doet een ander antwoord veronderstellen.

* * *

Bij mogelijkheid van verschil van opvatting is het eerst goed, mede te deelen, waaromtrent eenstemmigheid heerscht. Regeering en Hooge Raad van Arbeid zijn éénstemmig van meening, dat de werkloosheidsverzekering is een onderwerp van zoodanig belang, zoowel wat betreft de voorziening in de middelen tot dekking van de kosten, als wat betreft de regeling van de rechten van hen, die onder de verzekering vallen, dat regeling bij de wet gewenscht moet worden geacht. De voorziening bij Kon. Besluit, zooals deze thans bestaat voor de vrijwillige werkloosheidsverzekering, brengt een vaste lijn in de besteding van de overheidsfinanciën voor dit doel beschikbaar en geeft een regeling der voorwaarden, waaronder de werkloosheidskassen aanspraak kunnen doen gelden op bijdragen aan die kassen. Daarom bestond tegen regeling bij Kon. Besluit, genomen krachtens de reglementeerende bevoegdheid des Konings, ook geen juridisch bezwaar. Nu aan de burgers verplichtingen worden opgelegd en aan hen rechten worden toegekend, is de wettelijke regeling plicht.

Ook het beginsel der verplichte verzekering wordt eenstemmig aanvaard. Alle arbeiders moeten een premie betalen om het risico der werkloosheid te dekken; het arbeidersloon is dan echter beschermd tegen de aanvallen der verzekerde werkloozen, die op de arbeidsmarkt niet zullen onderbieden. De vrijwillige werkloosheidsverzekering was pioniersarbeid.

Hoewel op onderdeelen nog verschil van meening blijkt te bestaan aangaande den omvang der verzekering (hoe zal het gaan met het huispersoneel en met provisoreizigers, met particuliere chauffeurs, landarbeiders en visschers), blijkt toch duidelijk, dat, evenals bij de regeling der kindertoelagen, langs den weg der verplichte verzekering niets voor den middenstand kan worden gedaan. Men moge spreken en schrijven van „voorloopig” is niets mogelijk, duidelijk blijkt, dat niemand hier den weg weet te wijzen. Eenstemmig zal worden erkend, dat de middenstand van de wettelijke regeling der verplichte verzekering tegen werkloosheid niets heeft te verwachten.

Een andere begrenzing van den kring der verzekerden wordt aangegeven door den eisch tot het stellen van een loongrens. Hier zal de wet, niet elk bedrijf voor zichzelf, moeten beslissen. Als loongrens wordt steevast gesproken van „bijv. 3000 Gulden”. Moet echter, zoo doet zich de vraag voor, waaromtrent nader zal worden beslist, deze loongrens bepaald worden, overeenkomstig het stelsel der Ziektewet, zóó dat zij, wier salaris boven de 3000 Gulden ligt, geheel buiten de verplichte verzekering zullen vallen, óf moet gekozen worden voor het stelsel van de Ongevallenwet, waarbij de verplichtingen en de rechten slechts geregeld zijn voor dat stuk van het loon, dat onder de werking der wet wordt gebracht.

Hier moet dus de Regeering nog beslissen, aannemende dat de gedachte, alle particuliere loon- en salaristrekenden in deze verzekering te betrekken, is vervallen.

Wat de organisatie der uitvoering dezer wetgeving betreft, heeft de Regeering vasten grond gekregen voor haar stelsel van de drie (bekende) uitvoeringsorganen, doordat bij een aanverwant onderwerp, immers bij de kindertoeslagverzekering, althans reeds door de Tweede Kamer, het stelsel is aanvaard de gedecentraliseerde, bedrijfsgewijze bepaalde, uitvoering door 1o. bedrijfsraden (zoo spoedig althans deze bedrijfsraden ook bij de uitvoering der Ziektewet zullen zijn ingeschakeld¹⁾); 2o. bedrijfsverenigingen en 3o. overheidsorganen, alle optredende als risico-dragende en administratieve organen bij de uitvoering der werkloosheidsverzekering.

* * *

Het resultaat door de Regeering dus reeds thans, behoudens de medewerking van het parlement, bereikt ten aanzien van de uitvoering der werkloosheidsverzekering is dit, dat de bestaande risico-dragende en uitvoerende organen der vrijwillige werkloosheidsverzekering zullen ophouden te bestaan. Zij hebben hun werk, pioniersarbeid, verricht. Men zoude derhalve verwachten, in dit rapport van den Hoogen Raad van Arbeid geenerlei beschouwingen aan te treffen over de praktische waarde van een uitvoering door de organen in het leven geroepen door de arbeidersorganisaties. Immers, anders dan in België, worden, naar het voorstel van het wetsontwerp, de werkloosheidskassen, als risico-dragende organen beheerd en geadministreerd door of vanwege de vakorganisaties, opgeheven. De besturen worden voor den arbeid, welke werd verricht, beleeft bedankt. Zij worden geprezen wegens den schoon volbrachten pioniersarbeid. Maar deze taak komt te vervallen.

Toch vinden de aandachtige lezers juist over de waarde van dezen arbeid in het rapport nog wel eenige beschouwingen. Hoe is dit te verklaren? Beide „partijen” (de voorstanders en de tegenstanders van het vrije beheer der vakverenigingsbesturen over de werkloosheidskassen) betoogden buiten het wetsontwerp om. De Minister droeg immers het plan om het bestaande stelsel te continueeren niet vóór. Niemand deed het voorstel om dit (tegen den zin van het wetsontwerp in) bestaande stelsel te handhaven. Anders dan in België kon men er dus gevoegelijk over zwijgen, omdat de nieuwe risico-dragende en administratieve organen werden aanvaard. Toch is dit niet geschied. Zelfs wordt toch niet een geweldig geheim verklapt, wanneer medegedeeld wordt, dat in de voorbereidende commissie van den Hoogen Raad een voorstel werd gedaan om over dezen strijd der meeningen te zwijgen, omdat deze strijd niet was een strijd over een door den Minister voorgedragen plan. Het voorstel werd niet aanvaard. Beide partijen wilden haar inzichten mededeelen, al gingen deze buiten het wetsontwerp om.

De aanval wordt blijkbaar geopend door hen, die vreezen, dat ook bij het nieuwe stelsel de vakverenigingsbesturen toch nog weer te veel invloed zullen krijgen. Althans slechts dan heeft het zin om te betoogen „het eenige motief, waarop de andere leden den vakorganisaties een taak zouden willen toekennen, zou zijn, dat deze organisaties in het verleden perfect werkten en bij uitstek geschikt geacht kunnen worden om ook in het nieuwe kader werkzaam te zijn. Dit nu meenen deze leden ernstig te moeten betwijfelen en als oorzaak van hun twijfel voerden zij een aantal voorbeelden aan, waaruit naar hun meening blijkt, dat in de uitoefening van de contrôle in het bestaande systeem, groote leemten bestaan.”

De conclusie is natuurlijk, dat de contrôle moet

¹⁾ Deze voorwaarde zou wel eens moordend kunnen blijken voor de gedachte de Bedrijfsraden in de uitvoering der werkloosheidsverzekering te betrekken, want alles wat nu medewerkt aan de uitvoering der Ziektewet zal zich verzetten tegen dezen nieuwen indringer in het uitvoeringsapparaat der Ziektewet.

worden opgedragen aan functionarissen, in dienst van het betreffende uitvoeringsorgaan. Dit is intuschen immers juist het stelsel van den Minister, die de vakorganisatie als draagster van het risico loslaat. En in dat stelsel is het mogelijk, dat het door den Minister gedachte uitvoerende orgaan gebruik maakt van de krachten der vakorganisatie. Maar, welke zal dan in de toekomst de verhouding zijn tuschen het in de wet erkende uitvoerende orgaan en deze vakorganisaties, die immers niet „in eenige verhouding van ondergeschiktheid” tot dit uitvoerend orgaan staan? De band zal dus los zijn en de samenwerking gering.

Het spreekt vanzelf, dat nu tegenover dit standpunt anderzijds gevraagd wordt — bij wijze van verweer —: volledige inschakeling van de vakorganisatie. Het gaat hier om een punt van groot belang, „indien de vakbeweging het dagelijksche contact, dat zij thans met de werkloze arbeiders heeft, los moet laten, zullen deze leden moeten stempelen en hun uitkeeringen ontvangen bij officieele bureaux, waar zij slechts zakelijk en ambtelijk behandeld worden, en waar zij in aanraking kunnen komen met allerhande extremistische elementen, die niet zullen nalaten hun noodtoestand te exploiteeren en onrust te stoken.”

Ondertusschen wordt ook hier het stelsel van den Minister aanvaard, maar met deze aanvulling, dat de vakorganisaties dan toch nog, ook wettelijk, in de uitvoering zullen worden ingeschakeld.

Van arbeiderszijde wordt dus in Nederland niet aangedrongen op de invoering van het in België door de arbeidersorganisaties verdedigde stelsel.

Het Belgische ontwerp tot regeling van de verplichte werkloosheidsverzekering heeft immers de werkloosheidskassen der vakorganisaties gehandhaafd. Zij blijven de risico-dragende en administreerende organen. En toch zijn in België de vakorganisaties niet tevreden. De katholieke, socialistische en liberale vakorganisaties beklagen zich over de nieuwe concurrentie. Immers, behalve een nieuwe officieele rijksinstantie, in den vorm van een generale kas, worden ook patroonskassen toegelaten. Dit is voor de arbeidersorganisaties een onoverkomelijk bezwaar. De behandeling van het wetsontwerp in den Belgischen Senaat staat dan ook stop²⁾.

* * *

Wanneer wordt geconstateerd, dat de Regeering medewerking heeft gevonden ten aanzien van den opzet van de uitvoerende organen, moet daaraan thans worden toegevoegd, dat de materiele regeling van het „voorwerp der verzekering” bij de meerderheid van den Hoogen Raad van Arbeid geen instemming heeft gevonden. De Minister heeft een begrip: „normale werkloosheid” aangenomen (zonder nadere constructie) geheel afwijkende van de bekende onderscheidingen der werkloosheid in de economische leerstelsels. „Normale werkloosheid” is niet méér dan een zekere gemiddelde werkloosheid per bedrijf, waarvan het risico practisch — naar de meening van den Minister — zoude kunnen worden gedekt door premiebetaling, door werkgevers en werknemers op te brengen. Het bedrijfsleven kan deze lasten opbrengen, zoo redeneert de Minister. De druk dezer lasten wordt niet nader aangegeven. De bedoeling schijnt wel te zijn, dat de tegenwoordige premiebetaling in

²⁾ Het tweede groote punt van verschil is, dat het ontwerp tegen den zin van de Regeering in de Tweede Kamer (Huis van Afgevaardigden) is geamendeerd, waardoor het afhouden van de premie van het loon door den werkgever is vervallen. De Regeering acht de uitvoering van een verplichte werkloosheidsverzekering echter niet mogelijk, wanneer ieder voor zich premie betaalt. Gevreesd wordt, dat dan dikwijls de premie niet zal worden betaald en dus bij het intreden der werkloosheid telkens zal moeten worden geconstateerd, dat aan de verplichtingen niet is voldaan. Hierdoor zal de wet impopulair worden en zeker niet goed werken.

de bedrijven, waar thans de vrijwillige werkloosheidsverzekering bestaat, als maatstaf wordt aangehouden. Het gevolg van dit stelsel is, dat een arbeider (verplicht verzekerd zijnde), die juist tengevolge van abnormale werkloosheid geen plaats kan vinden in het bedrijfsleven, toch een uitkeering ontvangt. Deze gevallen tezamen zullen echter de kas juist uitputten³⁾.

Het stelsel van den Minister geeft dus een volkomen ondeugdelijken grondslag om den omvang te bepalen van de werkloosheid, waarvan de gevolgen geheel door de overheid alléén zullen worden gedragen. Een stuk „abnormale werkloosheid” wordt afgeschoven naar de kassen. Ook een stuk overheidsbezuiniging? Maar de kassen zullen dan spoedig zijn uitgeput.

Of zullen soms de beheerders der kassen goede normen kunnen vinden — welke de wet niét geeft — ter bepaling van de normale werkloosheid in elk bedrijf? Maar dan kunnen er evenveel normen komen als er bedrijfsindecliningen zijn. En de drie uitvoerende en beheerende organen, die de bedrijfsreglementen ten aanzien der werkloosheidsverzekering toepassen, kunnen over deze normen weer verschillend denken.

De Hooge Raad is in meerderheid van oordeel: „dat het begrip „normale werkloosheid” niet kan dienen ter bepaling van het voorwerp der verzekering.”

De meerderheid is van oordeel — maar dit is een geheel ander gevoelen dan dat van de Regeering — „dat in de wet behoort te worden vastgelegd een maximum van den op het bedrijfsleven te leggen last (in percentage van het loonbedrag), terwijl voor hetgeen daarboven komt, de Overheid zou moeten bijspringen”. Maar is deze wijze om het aandeel der Regeering te bepalen niet zeer willekeurig?

De Hooge Raad is overigens van oordeel, dat zelfs in het stelsel van den Minister een overheidsbijdrage niet kan worden gemist. De Minister stelt echter deze hulp beslist niet in het vooruitzicht. Werd zij toegestaan, dan zou het beheer dezer rijksgelden weer niet kunnen worden toevertrouwd aan de organen, welke de Regeering als beheersorganen erkent.

De mogelijkheid van de invoering van een bedrijfs-gewijze geordende werkloosheidsverzekering schijnt nog niet gevonden. Is er dan geen alternatief?

C. W. DE VRIES.

³⁾ „Een scheiding tusschen arbeiders, die getroffen worden door normale werkloosheid en andere, die als gevolg van abnormale werkloosheid geen plaats vinden in het bedrijfsleven, wordt niet gemaakt,” zegt het rapport van den Hoogen Raad van Arbeid terecht.

NOG EENS DE RUIL VAN KATOEN TEGEN RUBBER.

In het nummer van de E.-S.B. van 28 Juni jl. behandelt de heer Haccoû de beteekenis van deze Engelsch-Amerikaansche ruiltransactie hoofdzakelijk met het oog op de rubbermarkt.

Het is ook wel interessant om deze transactie eens te bekijken van het standpunt van de katoenindustrie, vooral omdat men dan waarschijnlijk tot de conclusie zal komen, dat de bedoeling niet alleen is een ruil van twee artikelen, die beide landen goed te pas komen in hun systeem van oorlogsvoorbereiding, doch dat aan deze transactie waarschijnlijk ook diepere motieven van de tegenwoordige Amerikaansche economische politiek hebben meegewerkt.

Immers, de Regeering der Vereenigde Staten heeft sedert zeer vele jaren niet onverschillig gestaan tegenover den loop van de katoenprijzen. Als deze sterk daalden bij een grooteren oogst dan normaal, kwam er aandrang van de Zuidelijke Staten om steun en de politieke invloed van deze Staten had dan in den regel wel succes. Op verschillende wijzen is de Regeering in de laatste tien jaren tusschenbeide gekomen. Soms werd directe steun aan de planters verleend, dan weer werd een zekere hoeveelheid ruwe

katoen uit de markt genomen, of wel een prijsgarantie verleend.

Op verschillende tijdstippen heeft de Amerikaansche Regeering nogal eens geluk gehad met deze steunverleening. Groote oogsten werden nog wel eens afgewisseld door kleinere en vooral bij den kleinen oogst van 1934/35, die slechts 9½ miljoen balen opleverde, was het mogelijk het overgrootste gedeelte der geaccumuleerde voorraden te liquideeren. Wel had deze steunverleening het gevolg, dat de prijzen der Amerikaansche katoen kunstmatig hoog werden gehouden en dat daardoor de aanplant van katoen in andere landen zeer werd gestimuleerd. Vooral in Brazilië, waar men zeer te lijden had door de overproductie van koffie, werd de aanplant van katoen zeer sterk uitgebreid en in een overzicht van de National City Bank of New-York van November 1938 wordt o.a. gezegd:

„The story is familiar, it is sufficient to say that „a market for between three and four million bales „of American cotton annually has been lost to foreign „growths, in part because the price supporting policies of this country have encouraged other countries „to increase their production.”

Ook in andere landen is deze aanplant sterk toegenomen en werd bovendien dikwijls zeer sterk op kwaliteitsverbetering gewerkt, zoowel door georganiseerde zaad-selectie, alsook door betere plantmethoden. Om deze reden zijn dan ook behalve in Brazilië de oogsten van gebieden als Argentinië, Peru, de Belgische Congo en Oost-Afrika niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief zeer sterk vooruitgegaan.

Het is duidelijk, dat deze gang van zaken de Amerikaansche Regeering niet onverschillig kon laten; de katoensteun vereischte steeds meer geld en de voorraden in de Vereenigde Staten werden steeds grooter. Vooral na den zeer gunstigen oogst 1937/38, die ruim 18 miljoen balen opleverde, werd de toestand zeer onrustbarend en men schatte, dat van den wereldvoorraad van 13.652.000 balen Amerikaansche katoen op 1 September 1938 niet minder dan 7 miljoen balen door de Regeering als onderpand tegen leeningen waren opgenomen. Ook de oogst 1938/39 heeft nog 12 miljoen balen opgeleverd, dus meer dan het verbruik, dat de laatste jaren tusschen 10.5 en 12.5 miljoen balen varieert, zoodat men aanneemt, dat ook na 1 September 1938 weer 3 à 3.5 miljoen balen door de Regeering zijn opgenomen en deze nu waarschijnlijk thans over een voorraad van meer dan 10 miljoen balen beschikt.

Reeds sedert geruimen tijd tracht de Amerikaansche Regeering den afzet van deze katoen te stimuleeren. Eerst heeft men gedacht over exportpremies, doch men zag wel in, dat zulks zou beteekenen een subsidie aan de buitenlandsche industrieën ten koste van de Amerikaansche katoenindustrie. Daarna heeft men getracht een conferentie te organiseeren van de katoen produceerende landen, doch ook de verwachting op concrete resultaten van een dergelijke conferentie is niet hoog gespannen.

Hierbij komt nog, dat men de termijnmarkt in de Vereenigde Staten kunstmatig hoog heeft gehouden, vooral voor de eerstkomende maanden. Juli noteert heden in New-York 9.35 cent en de Decembertermijn slechts 8.46 cent. Dit „discount” in de termijnmarkt bestaat reeds sedert zeer vele maanden en het gevolg daarvan is, dat de handel en ook de industrie huisverig waren om groote voorraden aan te houden. De voorraad in Liverpool bedraagt thans slechts 500.000 balen Amerikaansche katoen tegen 1.6 miljoen balen in Juni 1938, op een totaalvoorraad aldaar van 2.1 miljoen balen tegen 2.9 miljoen in 1938, zoodat de hoeveelheid niet-Amerikaansche katoen, zoowel absoluut als relatief sterk gestegen is.

Het is dus zeer begrijpelijk, dat de bedoelde ruiltransactie, die een hoeveelheid van 600.000 balen ruwe katoen voor ten minste 7 jaar bevriest, door

de Amerikaansche katoenbelangen met sympathie wordt begroet, en dat men zeker ook gaarne dergelijke transacties met andere landen zou aangaan.

Het is niet waarschijnlijk, dat deze transactie veel invloed zal hebben op het prijsverloop in de eerstkomende maanden. De levering zal slechts geleidelijk plaats hebben, men zegt binnen zes maanden en deze hoeveelheid is dus zeer gemakkelijk te krijgen, vooral waar de nieuwe oogst voor de deur staat.

Bovendien is het prijsniveau in het laatste halfjaar zeer kunstmatig geweest. Bij lagere prijzen zou de industrie waarschijnlijk meer hebben gekocht en vooral een grooter aanbod voor directe levering zou het déport voor de latere maanden hebben vermindert en den handel bevorderd.

In 1913 werd volgens de Statistiek van de International Cotton Federation de wereldconsumptie geschat op 23 miljoen balen, waarvan 14.6 miljoen of 63.5 pCt. uit Amerikaansche katoen bestond. In 1937 is de wereldconsumptie gestegen tot 29 miljoen balen, waarvan 12.9 miljoen balen of 44.5 pCt. Amerikaansche katoen. Dit zijn cijfers, die tot nadenken stemmen en blijk geven van het feit, dat de overheersende positie van de Amerikaansche katoen als grondstof voor de industrie sterk verminderd is.

Men zal deze periode niet kunnen herwinnen door prijsregelingen, waarvan de andere productielanden in de eerste plaats profiteren, doch men zal moeten trachten de productiekosten te verminderen en de kwaliteit te verbeteren. In enkele gebieden van de Vereenigde Staten o.a. aan de Californische kust heeft men op dit gebied reeds veel bereikt en als het mogelijk zal zijn ook in de Zuidelijke Staten in die richting werkzaam te zijn, zal men waarschijnlijk verder komen dan met het tegenwoordige systeem van prijsregeling door groote Regeeringsaankopen, waardoor de handel uitgeschakeld wordt en de koopers het vertrouwen verliezen.

De geruchten over een exportpremie, die reeds sedert vele maanden de ronde deden, hebben vele gebruikers huiverig gemaakt en daardoor zijn de voorraden van Amerikaansche katoen op de Europeesche markten thans heel wat lager dan in normale jaren. De thans tot stand gekomen ruiltransactie, die wat omvang betreft, betrekkelijk bescheiden is, zal ook op dit gebied weinig verbetering brengen en indien de Amerikaansche Regeering den handel in katoen, die voor het Zuiden der Vereenigde Staten nog steeds een zoo belangrijke rol vervult, wil bevorderen, zal zulks alleen mogelijk zijn, als zij zich zelf, wat steunverleening en aankopen betreft, wat meer terugtrekt en de prijsregeling meer overlaat aan de normale vraag uit de industrie. De Amerikaansche katoen, die, wat kwaliteit betreft, voor de spinnerijen nog steeds een zeer gevraagde grondstof is, zal dan zeker haar positie tusschen de overige katoensoorten beter kunnen handhaven dan zulks in de laatste jaren het geval is geweest.

JOAN GELDERMAN.

DE PERSPECTIEVEN VAN DEN ECONOMISCHEN TOESTAND IN DE VEREENIGDE STATEN.

(Wederom in het krachtveld van den verkiezingsmagneet).

Het economisch leven van de Vereenigde Staten lijdt — afgezien van de hevige beroering in den zakelijken problemenkring — nog daaronder, dat het elke twee jaren in de magnetische velden van een sterk politiek getint „verkiezingscomplex” geraakt, hetzij voor de Presidents- of de Congresverkiezingen. En verkiezingen werpen in Amerika haar schaduw ver vooruit, alleen al om het feit, dat de eigenlijke beslissende verkiezing maanden tevoren plaats vindt, namelijk bij de voorverkiezingen, de candidaatstelling door de partijen voor de eigenlijke verkiezing.

Tusschen de verkiezing voor het Congres in November 1938 en de toekomstige Presidentsverkiezing in November 1940 was er een oogenblik, waarin deze invloed van de magnetische velden iets scheen te verminderen. Dat was in de eerste maanden van 1939, toen de werking van de laatste Congresverkiezing reeds eenigszins verdisconteerd was en de voorbereiding voor de Presidentsverkiezing nog maar nauwelijks een begin had gevonden. In dien tijd kwam het idee van den z.g. „economischen vrede” op. President Roosevelt zelf lanceerde deze leuze. De hevig bestreden administrateur van de Work Progress Administration, Hopkins, werd uit het moeras van de door het zakenleven scherp becristiseerde en, volgens algemeene opvattingen, zoowel naar zakelijken bouw als naar politieke richtlijnen ingrijpend te hervormen W.P.A., gehaald en tot minister van handel benoemd, met de duidelijke bedoeling, dat hij als verbindings- en vertrouwensman tusschen de regeering van Roosevelt en het bedrijfsleven zou dienen.

Achter dit alles stond indertijd een politiek idee. De president wenschte voor 1940 een gelijkgestemden, d.w.z. een „progressivistischen” opvolger ter beschikking te krijgen, een candidaat, welke de stemmen van de groote arbeidersmassa voor de democratische partij en de New Deal zal behouden en tegelijkertijd voor het bedrijfsleven in zekeren zin aanvaardbaar zou zijn.

De formule, waaronder de verzoening tot stand zou moeten komen, luidde:

„Beëindiging van de hervormingspolitiek en verplaatsing van het centrum der economische politiek naar het gebied van de conjunctureele verbetering.” In het bijzonder de minister van financiën Morgenthau en zijn assistent Hanes, van huis uit oprecht individualistisch ingestelde en veeleer conservatieve politici, gingen met eerlijke geestdrift dezen weg op en beloofden — een beetje te veel buiten weten van den president — een herziening van die belastingen, welke afschrikkend werkten op het economische leven.

Op het oogenblik — een paar maanden na dezen veelbelovenden aanvang — is dit alles weder voorbij. Het is niet voor de eerste maal, dat dergelijke pogingen doodliepen op het persoonlijke temperament en de zakelijke meeningsverschillen tusschen den president en de leiders der groote industrie. Van een economischen vrede is minder sprake dan ooit; integendeel de tegenstellingen hebben zich in den jongsten tijd wederom verscherpt.

De zakelijke resultaten van de verzoeningsactie niet ongunstig.

Vraagt men zich af, waaraan deze recente verkoeling, ja zelfs verstarring, toegeschreven moet worden, dan moet het antwoord in hoofdzaak zoo luiden, dat het Amerikaansche economische leven weder in het gebied der bovenvermelde magnetische verkiezingsvelden geraakt is. Zonder twijfel waren de economisch-politieke concessies, die de president gedaan heeft, niet groot genoeg om de conservatieve, laat staan de reactionnaire, elementen te bevredigen. Vele der concessies kreeg men slechts met moeite van den president gedaan en hij heeft dit, zooals dit nu eenmaal in zijn aard ligt, vergezeld doen gaan van opmerkingen, welke toonden, dat hij het in zijn hart niet met de zaak eens was.

Maar in elk geval zijn de zakelijke resultaten van deze actie niet zoo slecht, als de economisch-politieke tegenstanders van Roosevelt gelooven of zouden willen doen gelooven. Bij het probleem van de public utilities, waarmede de verzoeningsactie begon, heeft de regeering in zooverre concessies gedaan, dat zij zich bereid verklaarde, bij het overnemen van de particuliere electriciteitsbedrijven door de regeeringsbedrijven in de Tennessee valley behoorlijke prijzen te betalen.

Daarnaast heeft Roosevelt — zij het niet in zeer

nauwkeurig geformuleerde bewoordingen — te verstaan gegeven, dat hij het staatsocialistisch opdringen in het gebied van de particuliere electriciteitsvoortbrenging af zou remmen en bepaalde scheidingslijnen tusschen deze beide zou erkennen. Het Huis van Afgevaardigden heeft later geprobeerd dit gebrek aan nauwkeurigheid goed te maken door vaste grenzen te trekken voor de staatsinterventie bij de electriciteitsvoorziening.

Op een ander evenzeer veel omvochten gebied, dat van de ouderdomsvoorziening van staatszijde, heeft de president nog verder gaande concessies gedaan. Afgezien van een verzachting der heftig bestreden sociale belastingen, heeft president Roosevelt het aanleggen van de groote verzekeringsreserve, welke tegen het jaar 1960 op \$ 48 milliard geschat werd, opgegeven; in breeden kring had men hierin niet alleen een zwaren fiscaal last, maar daarnaast nog het gevaar van een nieuw staatsocialistisch eiland in het individualistische stelsel gezien. Heeft de oppositie hier een bijna volledige overwinning bevochten, op het gebied der belastinghervorming zal zij slechts ten deele bevredigd worden.

In elk geval zal de gehate supertax op de onverdeelde winsten van de naamlooze vennootschappen op het oogenblik volkomen verdwijnen en daarnaast zullen eenige hinderlijke en productie belemmerende bepalingen van het vennootschapsrecht, zooals de behandeling van kapitaalverliezen en van de z.g. verliezenrekening herzien worden. Aan de grondslagen van de eigenlijke belasting op kapitaalwinsten wordt echter niets veranderd.

De president heeft zeer zeker, juist op dit gebied, dat tot voor kort nog als de toetssteen van den oprechten wil tot verzoening van de regeering gekenschetst werd, aan zijn tegemoetkomende houding een zeker deel van de beteekenis ontnomen, doordat hij zich de concessies met tegenzin liet afdwingen.

Natuurlijk worden ook lang niet alle afschrikwekkende belastingen opgeheven of gewijzigd. Wanneer het niet mogelijk is de staatsuitgaven belangrijk te verminderen en de regeeringsfinanciën ook in het vervolg een ernstig tekort blijven vertoonen, kan men wel belastingen verplaatsen — van bijzonder pijnlijke plekken naar andere plaatsen brengen, die vermoedelijk daarna pijnlijk beginnen te worden — maar een ingrijpende verlaging der belastingen is onmogelijk. Beziet men het resultaat van de huidige belastinghervorming, dan moeten ook de scherpste critici, willen zij eerlijk blijven, toegeven, dat zij een jaar geleden, ja misschien nog niet een half jaar terug, zoo ver gaande concessies niet voor bereikbaar gehouden hadden. Maar nadat zij zijn toegestaan, wegen zij niet meer zoo zwaar en in plaats van den toetssteen van gisteren is een nieuwe proef gesteld, welke verder voor den goeden wil en den vredeszin van de administratie in de eerste plaats beslissend geacht zal worden.

De nieuwe toetssteen: het vraagstuk der arbeidsverhoudingen.

Dit is het vraagstuk van de betrekkingen tusschen werkgevers en werknemers, zooals dat eenige jaren geleden in de z.g. Wagner Labour Act, volgens de opvatting van de ondernemers zeer eenzijdig ten gunste van de werknemers, geregeld is. Hier staan de zaken inderdaad tamelijk onbevredigend. Niet alleen omdat de Wagner Act eenzijdig en het uitvoerend lichaam, de National Labour Relations Board, verkeerd opgezet is, maar omdat de onevenwichtige structuur van deze instellingen nog door de tegenstelling tusschen de beide groote vakverenigingen — de conservatieve American Federation of Labour en het radicale Committee for Industrial Organization — geaccentueerd wordt.

Beide vakverenigingen maken gebruik van de leemten in het arbeidsrecht om op dit gebied niet

alleen haar eigen twisten uit te vechten, maar ook om door haar onderlingen wedijver in de verhouding tusschen de arbeiders onderling onzekerheid en wrijvingen te veroorzaken, welke zonder deze interne tegenstellingen in de organisatie niet zouden bestaan. De beide laatste groote stakingen in de Vereenigde Staten, — de langdurige strijd in de steenkolenindustrie en de strijd in een gedeelte van de automobiellindustrie en in de industrieën, welke bijbehorende onderdeelen vervaardigen —, zouden nooit een zoo heftigen vorm aangenomen hebben, zouden misschien zelfs nooit plaats gevonden hebben, wanneer niet de leidende vakorganisaties in deze industrieën uit angst voor het binnendringen of het grooter worden van de concurreerende vakvereniging den eisch gesteld hadden van de closed shop, d.i. den eisch van het vakverenigingslidmaatschap, teneinde tewerkgesteld te mogen worden.

De ondernemers weten op het oogenblik dikwijls niet, met welke vakvereniging zij zullen onderhandelen, daar zij niet weten, welke organisatie hun als erkende vertegenwoordigster het afsluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten kan garandeeren. De Wagner Act moet zonder twijfel op bepaalde punten herzien en aangevuld worden. Op één punt, namelijk het toestaan van het tot dusverre aan ondernemingen niet toegekende recht een stemming te laten houden onder haar personeel, teneinde uit te maken, welke de leidende vakorganisatie is in elk bepaald bedrijf, moet langs administratieve weg, namelijk door een verandering van de huidige politiek van den National Labour Relations Board tegemoet gekomen worden. Voor de rest vertrouwt men zich aan een hervorming van de wet langs den eenigen zekeren weg der wetgeving niet toe, want men weet, dat dit een netelig punt is, welks behandeling onoverzienbare weerstanden en geschillen in de arbeidersgroepen zou opwekken; een massa, welke altijd tot de sterkste beschermingstroepen van de New Deal heeft behoord.

Ongetwijfeld is het onopgeloste en momenteel misschien onoplosbare vraagstuk der arbeidsverhoudingen ook de scherpste steen des aanstoots voor een werkelijken en duurzamen economischen vrede. Maar toch zou het geen absolute belemmering voor een wapenstilstand mogen zijn, zoo die noodig en misschien voldoende zou zijn om voor de op zichzelf sterke krachten voor een conjuncturele verbetering ruim baan te maken.

Op het oogenblik worden de tegenstellingen, die zeer zeker bestaan en die niet in een handomdraaien te verhelpen zijn, even zeker te scherp gesteld en, naar het zich laat aanzien, met opzet. Daarvoor is echter het feit verantwoordelijk, dat het economisch leven nu na het verstrijken van de korte periode van een zekere neutralisatie tusschen de groote verkiezingsacties wederom het magnetisch veld nadert; de komende Presidentsverkiezing oefent haar werking reeds uit in alle politieke en economische betrekkingen.

Het bedrijfsleven is zich ervan bewust, dat voor het oogenblik de New Deal als hervormingsinstelling haar aanvalskracht heeft verloren, ja zelfs haar agressieve karakter heeft opgegeven. In de hem nog ter beschikking staande anderhalf jaar tot aan de verkiezing van den nieuwen president kan hij niet veel „kwaad meer doen”. Hij heeft uitdrukkelijk afstand gedaan van alle nieuwe hervormingen en zelfs zich teruggetrokken van eenige traditioneele hervormings-terreinen. Daarom gaat het echter bepaalde economische kringen op het oogenblik niet in de eerste plaats. Zij vragen zich af, wat in November 1940 gebeuren zal en niets heeft waarschijnlijk hun afkeer van een tijdelijke verzoening zoozeer vergroot als de laatste-lijk steeds duidelijker wordende mogelijkheid, dat Roosevelt zich ten derdemale candidaat zal laten stellen. De candidatuur van Hopkins namelijk is bemoeilijkt enerzijds, doordat hij in Amerika te weinig als

een persoonlijkheid beschouwd wordt, anderzijds door dat hij bij de laatste verzoeningspogingen een ongelukkige rol heeft moeten spelen.

Er is geen tweede links georiënteerde kandidaat met enig vooruitzicht de partijcandidatuur te verkrijgen, laat staan met eenige kans op een overwinning bij de algemeene Presidentsverkiezing. De eenige New Dealer, welke een kans heeft, zou Roosevelt zelf zijn. Daarin echter ziet het zakenleven, in het bijzonder de groote industrie, een gevaar, dat, van haar standpunt bezien, zwaarder weegt dan een wapenstilstand, zwaarder zelfs dan de conjunctuurverwachtingen voor het komende jaar. Want wie garandeert, dat niettegenstaande een tijdelijke tegemoetkoming van president Roosevelt hier en daar, de New Deal niet onmiddellijk opnieuw agressief en hervormingsgezind wordt, als zij in 1940 opnieuw in het zadel geholpen wordt.

Anderzijds trekt ook de president uit het inzicht, dat hij toch het bedrijfsleven als geheel niet voor zich winnen kan, zijn conclusies. Hij waakt ervoor, teveel hervormingen op te geven, omdat hij daardoor de medewerking van de arbeiders, zijn meest betrouwbare kiezers, op het spel zou zetten; hij probeert thans het economisch leven te splitsen. Nu gaat zijn streven naar medewerking niet meer uit naar de grootindustrie, maar hij tracht de middelgroote en kleinere bedrijven aan zijn zijde te krijgen.

Dat hij als platform voor zijn laatste groote economische rede de organisatie van detailhandelaren koos en weigerde een rede te houden tot de algemeene vergadering van de centrale kamer van koophandel van de Vereenigde Staten, is niet toevallig.

Dr. FELIX PINNER.

AANTEKENINGEN.

Veranderingen in de structuur van het bedrijfsleven in Japan.

Hoewel de militaire gebeurtenissen in het Sino-Japansche conflict de laatste maanden minder belangrijk geworden zijn, is er geen sprake van eenige vermindering van den druk, dien de oorlogstoestand op het Japansche bedrijfsleven uitoefent. Behalve de verzorging van de expeditielegers in China heeft de industrie ook nog als taak de nieuw verworven gebieden te ontsluiten.

Het Institut für Konjunkturforschung behandelt in zijn laatste weekbericht de speciale moeilijkheden, waarmede het Japansche bedrijfsleven te kampen heeft; daaraan is het volgende ontleend:

De grootste moeilijkheden openbaren zich op twee gebieden, nl. bij het productievermogen van de oorlogsindustrieën, de z.g. oorlogspotential en de invoerpositie.

Het probleem van de capaciteit van de oorlogsindustrieën is geen specifiek Japansch probleem, doch zal zich steeds voordoen in een oorlogvoerend land. Sedert het begin van de vijandelijkheden is de vraag naar oorlogsmateriaal in Japan zeer sterk toegenomen, terwijl de belangrijkste oorlogsindustrieën vóór dit tijdstip reeds op volle capaciteit werkten. Een der eerste opgaven was dus, een zoo snel mogelijke uitbreiding van deze capaciteit. De behoefte aan deze uitbreiding zullen wij, in navolging van het Wochenbericht, secundaire oorlogsbehoefte noemen, in tegenstelling tot de behoefte uit hoofde van de oorlogsvoering zelve, de z.g. primaire oorlogsbehoefte. Naast deze twee, staat dan nog als derde behoefte-categorie, waaraan de industrie moet voldoen, de niet-oorlogsbehoefte.

Een van de kenmerken van de huidige economische positie van Japan is een sterke onderlinge verschuiving tusschen de bovengenoemde behoefte-groepen. De volgende cijfers kunnen dit verduidelijken.

Wanneer wij rekening houden met de sterke prijsstijging, die de laatste jaren heeft plaats gevonden, is de productie van de metaalnijverheid, de machine-

industrie en de chemische industrie van 1936 tot 1938 gestegen van 4 milliard op 5 milliard Yen. De primaire oorlogsvraag bedroeg in 1938 ongeveer 2 milliard Yen. De bovenbedoelde productievermeerdering kon deze behoefte dus slechts voor 50 pCt. bevredigen. De overige 50 pCt. werden verkregen door een omschakeling van het productie-apparaat ten koste van de niet-oorlogsindustrieën. De productie voor de secundaire oorlogsbehoefte lag in 1938 tusschen 1 en 2 milliard Yen, terwijl de productie voor niet-oorlogsdoeleinden een vermindering van 25 pCt. onderging. Aangezien er echter sinds 1937 geen sprake is geweest van eenige vervanging van de kapitaalsinstallatie op dit laatste gebied, is de vermindering van de civiele productie veel grooter en bedraagt ongeveer 50 pCt.

Een tweede zwakke stee in het economisch leven van Japan is de invoerpositie. In de hevigheid waarin zij zich openbaart, is het invoerprobleem wél een typisch Japansch probleem, omdat het een gevolg is van de eenzijdige economische structuur van het land. Het op den achtergrond dringen van den niet-oorlogssector van het Japansche bedrijfsleven zou natuurlijk gecompenseerd kunnen worden door een toeneming van den invoer van consumptiegoederen. Dit laatste was echter onmogelijk, omdat, door den sterk verhoogden invoer van strategische producten, de handelsbalans reeds onder zwaren druk stond. Men moest dus wel overgaan tot invoerbeperkingen op het gebied van de consumptiegoederen. Een en ander had tengevolge dat het aandeel van de strategisch belangrijke producten in den totalen invoer een aanmerkelijke stijging vertoont.

De invoer van strategische producten in Japan (in mill. Yen).

	1936	1937	1938
Mineraaloliën	184	280	320
Ertsen en metalen	375	901	662
Auto's en onderdeelen schepen en vuurwapenen	44	58	62
Motoren en metaal- en houtbewerkingsmachines	47	94	171
„Andere chemicaliën”	10	20	32
Totaal	660	1353	1247
Totale invoer in Japan	2764	3783	2663

Aandeel van de strategische producten in den totalen invoer

	1936	1937	1938
	24%	36%	47%

Het leeuwendeel van de invoervermindering van niet-strategische producten moest worden gedragen door de textielindustrie.

Invoer van textielgrondstoffen in Japan.

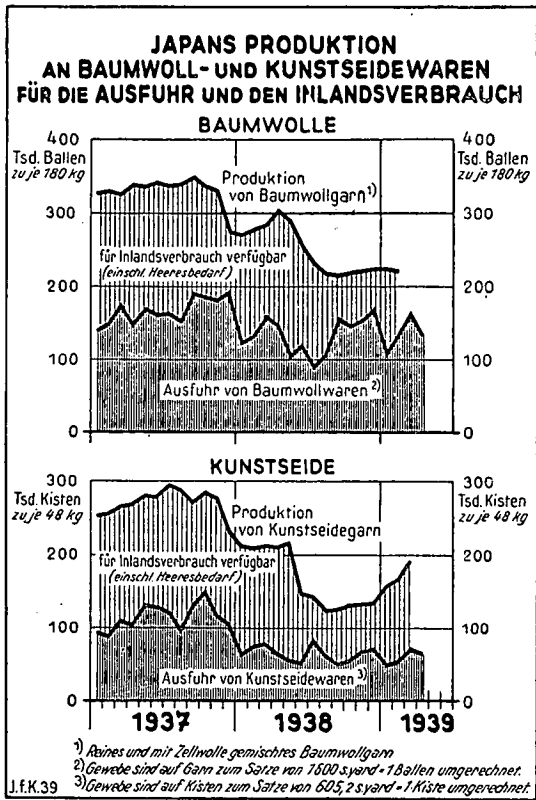
Grondstoffen	1936	1937	1938
Katoen	850	850	430
Wol	201	298	94
Grondstoffen voor kunstzijde	44	80	34

Het gevolg van deze invoerbeperking is nu, dat de uitvoer van Japan, waarvan de textielproducten een zeer belangrijk onderdeel vormen, zeer sterk gedaald is (30 pCt. in 1938). Hier speelt, behalve de invoerbeperking, ook het verminderde concurrentievermogen tengevolge van de sterke prijsstijging een rol. Japan zal in het handelsverkeer met de landen, die niet tot het Yen-blok behooren, alles in het werk moeten stellen om zijn, zij het dan ook verzwakte, uitvoerpositie te handhaven, omdat het anders gevaar loopt, zijn invoer uit deze landen niet te kunnen handhaven. Dit laatste is van het grootste belang, omdat het deficit, dat de handelsbalans vertoont, steeds moet worden aangezuiverd met goudexporten, welke Japans goudvoorraad ernstig aantasten.

De druk op de handelspositie wordt eenigszins verlicht door de sterke exportvoorschotten, die de handel met de landen van het Yen-blok oplevert.

Aangezien er dus alles aan gelegen is, dat ondanks den sterk beknotten invoer van niet-oorlogsartikelen, de uitvoer zooveel mogelijk op peil blijft, is de voorziening van de binnenlandsche markt met de textiel-

goederen ineengeschrompeld, zooals de hieronder afgedrukte grafiek duidelijk laat zien:

In het binnenlandsch verbruik is tevens de voorziening in de legerbehoefden begrepen. Deze bedroeg in 1936 reeds 600.000 balen en is nu natuurlijk veel grooter, aangezien het effectief van het Japansche leger sindsdien vele malen is uitgebreid en de slijtage door den frontdienst veel grooter is.

Men kan de vermindering van de productie voor niet-oorlogsdoeleinden voor de geheele Japansche industriele bedrijvigheid op ongeveer 33 pCt. stellen, als men de vermenigvuldiging in de secundaire oorlogsbehoefden mede in aanmerking neemt.

Eén sector van het economisch leven wordt echter nog zeer weinig door de productiebeperkingen getroffen, nl. de productie van voedingsmiddelen. Het behoeft geen betoog, dat dit voor de krachtsinspanning van Japan van het allgrootste belang is.

Het jaarverslag der Nederlandsche Spoorwegen over 1938.

Het besef, dat het voor verschillende Overheidsinstanties en andere lichamen, waarop de publieke belangstelling zich richt, van groote betekenis is, het publiek op de juiste wijze voor te lichten en zelfs, indien mogelijk, warm te maken voor de zaken, die men behartigt, heeft gedurende de laatste jaren veld gewonnen en het instituut van de z.g. persconferenties tot bloei gebracht.

Ook de Nederlandsche Spoorwegen hebben zich in deze niet onbetuigd gelaten, doch de Maandag jl. te Utrecht gehouden persconferentie was in zooverre een novum, dat het onderwerp, waarover de presi-

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen. ¹⁾

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. Basis 2 Januari 1929 = 100.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

	Banken	Kunstzijde	Industrie	Electriciteit	Handel-ondern.	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee	Totale beurswaarde
Gem. '29	101.9	73.1	119.-	114.4	95.6	88.6	99.1	100.2	95.-	99.9	87.3	92.7	103.2
" '30	94.2	34.1	90.1	100.4	71.6	63.9	93.1	52.1	71.-	76.2	65.5	74.5	84.3
" '31	73.6	22.7	60.7	83.-	52.2	45.9	52.3	48.2	47.1	46.3	45.5	46.3	55.1
" '32	48.3	13.6	45.6	70.7	38.4	33.4	34.1	17.6	29.3	27.-	25.8	30.8	37.-
" '33	51.5	10.7	48.7	80.7	41.-	40.-	41.-	26.7	28.2	27.4	25.4	39.5	40.5
" '34	47.1	16.7	48.1	77.-	37.7	47.3	39.-	40.6	22.2	23.2	26.2	50.2	39.4
" '35	50.-	14.1	52.1	69.9	39.7	49.4	43.8	43.2	23.7	24.4	29.3	47.1	42.-
" '36	56.8	13.9	57.6	78.2	50.2	58.2	73.1	58.7	34.8	37.1	44.8	51.5	55.2
" '37	73.3	26.2	77.8	108.5	78.-	77.-	99.-	101.1	73.6	60.4	59.-	76.4	77.7
" '38	67.-	17.7	75.3	123.7	70.7	72.-	82.7	71.5	65.4	53.9	51.8	67.4	69.-
Jan. '38	71.1	19.2	77.1	118.7	72.5	70.1	90.8	76.-	70.7	54.5	55.1	69.8	73.-
Feb. "	71.-	18.1	78.6	119.1	71.8	71.9	88.-	72.1	68.1	52.-	56.1	68.2	72.2
Mrt. "	69.8	18.-	76.7	118.7	69.7	72.5	82.8	68.2	65.6	50.5	54.6	66.8	69.7
April "	68.1	16.5	75.4	120.6	68.2	68.9	80.7	63.9	63.6	48.8	51.7	64.4	67.7
Mei "	67.4	16.4	75.8	122.2	69.3	69.5	79.3	64.3	64.1	49.1	50.9	63.7	67.4
Juni "	64.-	16.2	75.1	124.2	68.9	71.8	79.9	64.1	62.5	51.7	49.6	64.1	66.8
Juli "	67.8	19.4	76.2	130.7	72.2	75.4	85.4	77.5	66.4	56.3	52.8	68.3	70.6
Aug. "	67.5	19.1	75.7	126.9	72.4	74.9	84.7	76.8	64.5	57.-	52.2	69.2	70.2
Sept. "	64.1	17.5	70.5	121.4	68.3	70.-	80.5	71.9	61.6	54.4	49.-	66.2	66.3
Oct. "	65.7	18.-	74.5	127.4	72.3	73.4	82.8	77.-	67.-	56.5	52.4	70.5	69.2
Nov. "	64.8	17.8	75.1	128.-	72.4	73.1	81.5	75.6	66.7	57.7	50.7	69.8	68.8
Dec. "	63.5	16.8	73.6	127.7	71.1	72.8	78.1	72.6	65.1	58.1	47.3	68.3	67.-
Jan. '39	61.3	16.1	70.3	124.8	68.-	71.6	77.3	67.9	63.4	53.9	44.8	66.4	64.8
Feb. "	59.6	15.3	69.2	122.8	65.8	67.2	76.6	64.9	60.9	51.4	43.-	63.9	63.3
Mrt. "	59.5	16.4	70.3	121.2	66.1	66.1	77.-	65.4	60.9	52.2	40.9	64.5	63.7
Apr. "	55.-	14.7	65.1	108.7	61.9	60.1	71.2	57.6	57.2	49.7	34.6	61.3	58.8
Mei "	57.6	15.8	67.9	116.7	65.4	65.-	74.5	59.7	60.6	53.9	34.4	61.4	61.6
Juni "	57.0	15.7	69.7	120.8	63.8	64.9	76.4	60.8	59.-	54.-	36.2	62.-	62.6

Indexcijfer der totale beurswaarde 2 Januari 1939 f 3.794.681.000 = 100.

4 Jan. 100.1	1 Feb. 93.7	1 Mrt. 96.4	5 Apr. 89.9	3 Mei 88.7	7 Juni 94.9
11 " 97.6	8 " 93.7	8 " 97.7	12 " 85.5	10 " 91.5	14 " 92.7
18 " 95.5	15 " 93.3	15 " 95.9	19 " 84.-	17 " 90.3	21 " 92.1
25 " 90.2	22 " 93.4	22 " 90.1	26 " 87.7	24 " 90.7	28 " 90.1
		29 " 90.2		31 " 93.6	

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S.B. van 12 Febr. 1936, blz. 120.

dent-directeur Prof. Dr. Ir. J. Goudriaan daar sprak, nu eens niet de nieuwe dienstregeling of het nieuwe materieel was, maar het dezer dagen verschenen jaarverslag over 1938.

Dit jaarverslag onderscheidt zich in vele opzichten van zijn voorgangers. Het boekwerk van voorheen, dat een overvloed van technische gegevens bevatte, die waarschijnlijk zelden geraadpleegd werden, is teruggebracht tot een gewoon verslag van 40 bladzijden, dat echter over de prestaties van het bedrijf nog vele gegevens bevat. Op dit punt steekt het nog steeds boven vele andere verslagen uit.

Formeele verschillen t.o.v. de vorige verslagen ontbreken evenmin; het verslag is geteekend door de directie en voorzien van een accountantsverklaring.

Daar dit het verslag is over het eerste levensjaar van de N.V. Nederlandsche Spoorwegen, kon voor het eerst de hinderlijke splitsing van de balans en winst- en verliesrekening over de beide thans geliquideerde maatschappijen (S.S. en H.I.J.S.M.) achterwege blijven.

Voorts werd gestreefd naar beperking van het aantal posten op de balans en de winst- en verliesrekening, hetgeen de overzichtelijkheid ten goede is gekomen, hoewel het inzicht in sommige details — bijv. de afschrijving op de verschillende categorieën van activa — verloren is gegaan.

Een van de belangrijkste veranderingen, die stellig een verbetering is, is, dat men de activa opnieuw gewaardeerd heeft. Het is algemeen bekend, dat ook na de overeenkomsten van 1928 verschillende afschrijvingen nog te laag waren, de snelle technische ontwikkeling in het spoorwegbedrijf in aanmerking genomen. De reorganisatie van 1937 hield weliswaar een saneering van de financiële positie in, doch loste niet alle moeilijkheden op. Het resultaat van de conservatieve schatting der activa is een „reorganisatietekort” van f 100 miljoen, dat apart opgenomen is op de balans. Het ziet er niet naar uit, dat deze „vlek” op de balans voorloopig zal verdwijnen; Prof. Goudriaan achtte dit, nu de vorige reorganisatie nauwelijks achter de rug is, ook niet urgent.

Prof. Goudriaan gaf zich in zijn toelichting vooral rekenschap van de betekenis van het verlies van f 23.3 miljoen. Hoewel dit zeer zeker nog geen fraai resultaat is, is er evenmin aanleiding om uit dit cijfer te concluderen, dat het spoorwegbedrijf in Nederland geen perspectief meer zou hebben, gelijk aan de hand van het tekort wel eens gebeurt. Het saldo der exploitatierekening à f 12.4 miljoen dekt de afschrijvingen van f 20.5 miljoen voor 60 pCt. De mogelijkheid, dat op den duur de afschrijvingen geheel verdiend zullen worden, bestaat dus.

Daarnaast bestaat er echter een groote rentelast van ruim f 15 miljoen, welke samengesteld is uit 3 pCt. over de schuld van f 287 miljoen aan den Staat der Nederlanden (resulteerende uit de reorganisatie van 1937; de Staat heeft voor de tegenwaarde hiervan 3 pCt. obligaties uitgegeven) en 4 pCt. over de schuld aan het Spoorwegpensioenfonds à f 150 miljoen. Prof. Goudriaan wees er op, dat deze kapi-

talitatie de spoorwegen voor zeer zware réntelasten plaatst. Wanneer men rekening houdt met het feit, dat f 100 miljoen van dit kapitaal blijkens het reorganisatietekort „water” is, dan blijkt, dat de Spoorwegen moeten trachten 4.4 pCt. over het werkelijk geïnvesteerde kapitaal te maken.

Een tweede factor, die van groote betekenis is voor de verklaring van het tekort, is de zeer ongunstige leeftijdsopbouw van het personeel. Terwijl van de totale mannelijke bevolking in Nederland 63.2 pCt. 40 jaar of jonger is, bedraagt dit percentage voor het spoorwegpersoneel slechts 21.3 pCt. Slechts 2.5 pCt. van dit personeel is 30 jaar of jonger. Dit verschijnsel laat zich historisch verklaren uit de drastische beperking van het personeel sinds den wereldoorlog, welke bij de spoorwegen noodzakelijkerwijze den vorm aannam van het practisch stopzetten van de werving van jonge krachten. Het gevolg is echter, dat een zeer groot deel van het personeel het maximum-salaris bereikt heeft, dat aan hun rang verbonden is. Volgens berekeningen zouden de salarislasten bij een normalen leeftijdsopbouw f 4.6 à 5 miljoen per jaar minder bedragen. Men mag uit dezen hoofde op den duur een ontlasting van de exploitatierekening verwachten, welke evenwel slechts zeer geleidelijk tot uiting zal komen.

Daarnaast zal men een deel van het tekort nog steeds moeten verklaren uit den toestand van de conjunctuur in Nederland en met name uit het nog zeer hooge niveau der werkloosheid. De verbetering in de cijfers van het personenvervoer sinds het begin van dit jaar — zelfs ondanks de concurrentie der wilde bussen tot het einde van Mei — accentueert dit verband opnieuw.

Tenslotte zijn er de verschillende structureele factoren, die ook in 1938 het spoorwegvervoer minder gunstig beïnvloedden. In dit verband zij slechts herinnerd aan de in den loop van dat jaar juist zeer sterk geworden concurrentie van de wilde bussen, die den spoorwegen eenige miljoenen Guldens schade toegebracht hebben.

Houdt men rekening met al deze factoren, dan schijnt de toestand voor de Spoorwegen er rooskleuriger uit te zien, dan de laatste jaren het geval was. Zoo verdienen als gunstige factoren vermelding de gestadig verbeterende conjunctuur in ons land en het einde der wilde-bussen-concurrentie. De verbeterde „service” aan het publiek — in het bijzonder in den vorm van een verhooging der frequentie — leidt echter tot een stijging van de exploitatiekosten. Daarentegen is het direct gevolg van verschillende tariefverlagingen vrijwel steeds een daling der ontvangsten, daar het publiek zich slechts traag aanpast. Een gelukkige omstandigheid is echter gelegen in het feit, dat de recente tariefsverlagingen in een tijd van opgaande conjunctuur tot stand kwamen.

De algemeene indruk van de toelichting van Prof. Goudriaan was echter, dat de toekomst voor het spoorwegbedrijf gunstige perspectieven opent.

A. P.

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	25 Juni-1 Juli 1939	Sedert 1 Jan. 1939	Overeenk. tijdvak 1938	25 Juni-1 Juli 1939	Sedert 1 Jan. 1939	Overeenk. tijdvak 1938	1939	1938
Tarwe	24.260	430.479	537.456	1.900	44.489	4.250	474.968	541.706
Rogge	3.562	113.874	77.950	—	1.600	—	115.474	77.950
Boekweit	—	9.244	8.243	—	—	—	9.244	8.243
Maïs	5.798	329.713	674.590	3.165	54.083	57.051	383.796	731.641
Gerst	4.303	138.413	198.029	—	10.294	8.626	148.707	206.655
Haver	5.976	106.111	104.230	—	1.860	7.812	107.971	112.042
Lijnzaad	1.000	80.805	90.848	3.157	173.100	128.822	253.905	219.670
Lijnkoek	1.950	44.282	33.739	—	150	100	44.432	33.839
Tarwemeel	2.817	34.476	31.430	65	3.387	7.305	37.863	38.735
Andere meelsoorten	371	12.486	17.925	—	2.920	3.265	15.406	21.190

MAANDCIJFERS. HYPOTHEEKRENTEN IN NEDERLAND.

	Am-sterdam	Arnhem	Den Volle eigen-dom	Haag Ert-pacht	Middel-burg	Rotter-dam	Zwolle
1933.....	4.67	4.98	4.93	5.01	4.98	4.70	4.89
1934.....	4.49	4.65	4.69	4.95	4.89	4.52	4.65
1935.....	4.54	4.54	4.58	4.80	4.50	4.40	4.44
1936.....	4.58	4.69	4.63	4.87 ⁵	4.50	4.47	4.51
1937.....	4.—	4.—	4.04	4.34	4.—	4.12	4.03
1938.....	3.74	3.77	3.72	3.91	3.81	3.79	3.59
Jan. 1938 ..	4.—	4	3.90	—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	4.14	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$
Febr.	3.75	4- $\frac{1}{2}$	4.—	4	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	3.75	3 $\frac{1}{2}$ -4
Maart	3.50	3 $\frac{3}{4}$ -4	3.90	4.10	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	4.15	3 $\frac{1}{2}$ -4
April	3.60	3 $\frac{3}{4}$ -4	—	4	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	3.72	3 $\frac{1}{2}$ -4
Mei	3.50	3 $\frac{3}{4}$ -4	3.75	3.75	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	3.52	3 $\frac{1}{2}$ -4
Juni	3.50	3 $\frac{3}{4}$ -4	3.75	—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	3.81	3 $\frac{1}{2}$ -4
Juli	4.—	3 $\frac{3}{4}$ -4	3.50	4.—	4	3.75	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$
Aug.	—	3 $\frac{3}{4}$ -4	3.75	—	4	3.69	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$
Sept.	—	3 $\frac{3}{4}$ -4	3.50	—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	3.50	3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$
Oct.	3.75	3 $\frac{1}{2}$	3.75	4.—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	—	3 $\frac{1}{2}$
Nov.	4.—	3 $\frac{3}{4}$	3.50	3.50	4	3.76	3 $\frac{1}{2}$
Dec.....	3.75	3 $\frac{1}{2}$ -4	3.65	—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	3.92	3 $\frac{1}{2}$
Jan. 1939 ..	3.50	3 $\frac{1}{2}$	3.75	4.—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁵	3.35	3 $\frac{1}{2}$
Febr. „ ..	3.50	3 $\frac{1}{2}$ -4	3.75	—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	3.57	3 $\frac{1}{2}$ -4
Mrt. „ ..	3.50	3 $\frac{1}{2}$	3.75	4.—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	4.—	3 $\frac{1}{2}$
April „ ..	3.50	3 $\frac{1}{2}$	3.75	—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	3.70	3 $\frac{1}{2}$
Mei „ ..	3.50	3 $\frac{1}{2}$	3.75	4.—	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁵	3.74	3 $\frac{1}{2}$ -4
Juni „ ..	3.50	3 $\frac{3}{4}$ -4	3.75	4.25	4-3 $\frac{1}{2}$ ⁴	4.—	3 $\frac{1}{2}$

1) Bijzonder geval, geen maatstaf.

2) Door bijzondere omstandigheden.

3) Enkele hypotheeken à 4 %.

4) Voor hypotheeken op gebouwen 4 %; voor hypotheeken op landerijen 3 $\frac{1}{2}$ %.

5) Voor hypotheeken op gebouwen deels 4 %, deels 3 $\frac{1}{2}$ %; voor hypotheeken op landerijen 3 $\frac{1}{2}$ %.

Nadruk verboden.

EMISSIES IN JUNI 1939.

Staatsleeningen f 24.375.000 zijnde

Frankrijk:

Obligatiën:

Fransche Republiek

f 25.000.000¹⁾ (Zw. Frs.

59.625.000; U.S.A. \$ 13.425.000)

3% obl. à 97 $\frac{1}{2}$ % f 24.375.000

Kerkelijke Leeningen f 350.000 zijnde

Nederland:

Obligatiën:

Congr. der E.E. Zusters v. h.

Allerheiligste Hart van Jezus

f 350.000 4% obl. à 100% .. f 350.000

Totaal f 24.725.000

¹⁾ Van de totale leening, groot f 50.000.000 (Zw. Frs. 119.250.000; U.S.A. \$ 26.850.000) is reeds een bedrag van f 25.000.000 in het buitenland geplaatst.

Bij de inschrijving wordt een recht van voorkeur verleend aan de houders van de in Zwitserland uitgegeven 4% 2-jarige Notes der „Grands Réseaux de Chemins de fer français” ad nom. Zw. Frs. 200.000.000.

Voorts werd hier te lande de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag:

Depôtfractiebewijzen van $\frac{1}{200}$ depôtteenheid „Petrol” à pl.m. f 247.31 per bewijs van depôtfractie (introductie).

Cent. van 10 gew. aand. Imperial Tobacco Company of Canada Ltd. van nom. Can. \$ 5.— elk à pl.m. Can. \$ 13 per aand.

Emissies in 1939.

(In Gulden)

	Obligatiën	Nieuw kapitaal: Aandeelen	Totaal	Conversie:
Jan.	101.981.175,—	3.100.000,—	105.081.175,—	70.650.000,—
Febr.	153.800,—	8.750.000,—	8.903.800,—	1.174.200,—
Maart ...	8.220.350,—	—	8.220.350,—	1.131.400,—
April	—	—	—	—
Mei	1.075.000,—	1.732.605,—	2.807.605,—	—
Juni	24.725.000,—	—	24.725.000,—	—
	136.155.325,—	13.582.605,—	149.737.930,—	72.955.600,—

ONTVANGEN BOEKEN.

Over het begrip fair competition in de Vereenigde Staten van Amerika door Dr. A. van Wagenberg. ('s-Hertogenbosch 1939; Teulings' Uitgevers Maatschappij. Prijs f 3.50).

Die Abwertung. Ihre Geschichte, ihre Probleme, ihre Technik und ihre Auswirkung auf die Wirtschaft, door Dr. Edgar Schorer. (Jena 1938; Verlag von Gustav Fischer. Prijs R.M. 9).

Bijlage bij „Tsjecho-Slowakije” door Harold French. (Tilburg 1939; N.V. Het Nederlandsche Boekhuis. Gratis aanvulling).

STATISTIEKEN.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Juli 1939 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	—	8.81 $\frac{7}{8}$	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26 ⁸	75.57 $\frac{1}{2}$	4
Parijs *)	100 Franc	—	4.99	4
Brussel *)	100 Belga	24.90 ⁶	32.03	3
Luxemburg	100 Franc	6.22 ⁶	8.01	—
Zürich *)	100 „	—	42.45	1 $\frac{1}{2}$
Praag	100 Kronen	—	6.45	—
Boedapest	100 Pengö	43.51	36.75	4
Boekarest	100 Lei	1.48 ⁸	1.35	3 $\frac{1}{2}$
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	2.35	6
Belgrado	100 Dinar	—	4.35	4 $\frac{1}{2}$
Istanbul	Turksch £	—	1.52 $\frac{1}{2}$	4
Athene	100 Drachme	—	1.63	6
Milaan	100 Lira	—	9.91 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
Madrid *)	100 Peseta	48.—	20.90 ⁵	5
Lissabon	Escudo	—	0.08	4
Kopenhagen *)	100 Kronen	—	39.37 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
Oslo *)	100 „	—	44.32 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
Stockholm *)	100 „	—	45.42 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	—	32.65	—
Warschau	100 Zloty	27.90 ⁹	35.42 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	31.75	5
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	35.25	5
Tallinn (Estland) ..	100 Estl. Kr.	—	49.—	4 $\frac{1}{2}$
Helsingfors	100 Finnmrk.	—	3.88 $\frac{3}{4}$	4
Moskou	Tjerwonets (100 Roebel)	—	35.42 $\frac{1}{2}$	—
Danzig	100 Gulden	27.90 ⁹	35.42 $\frac{1}{2}$	4
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	1.46 ⁹	1.88 $\frac{3}{4}$	1
Montreal	Canad. \$	—	1.87 $\frac{1}{8}$	2 $\frac{1}{2}$
Mexico	Mex. Dollar	—	0.41 ⁵	3
Buenos Aires	Peso (papier)	—	0.43 $\frac{3}{4}$	3 $\frac{1}{2}$
La Paz (Bolivia) *)	Boliviano	—	6.20	6
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	—	0.09 $\frac{1}{2}$	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.15	0.06 $\frac{1}{2}$ ⁵	4 $\frac{1}{2}$
Bogota (Columbia) *)	Peso	—	1.10	4
Quito (Ecuador) ..	Sucre	—	0.12 $\frac{1}{2}$	4
Lima (Peru)	Sol	—	0.32 $\frac{1}{2}$ ⁵	6
Montevideo (Urug.)	Peso	—	0.68	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	—	0.59 $\frac{1}{4}$	—
Paramaribo	Gulden	—	1.00 $\frac{1}{4}$	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	—	1.88 $\frac{3}{4}$	—
Willemstad (Curag.)	Gulden	—	1.00 $\frac{1}{2}$	—
Managua (Nicar.) *)	Cordoba	—	—	—
San Salvador *)	Colon	—	0.75 ⁵	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	—	0.65 $\frac{7}{8}$	3
Batavia	Gulden I.G.	—	1.00 $\frac{1}{4}$	3
Kobe	Yen	—	0.51 $\frac{1}{8}$	3.29
Hongkong	Dollar	—	0.54 $\frac{1}{2}$	—
Shanghai	Dollar	—	0.25	—
Singapore	Straits Doll.	1.41	1.02 $\frac{1}{2}$	—
Manilla	Phil. Peso	—	0.94	—
Teheran *) (Perzië) ..	Pahlavi	—	10.95	—
Bangkok	Baht	—	0.82	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	—	8.80	3 $\frac{1}{2}$
Alexandrië	Egypt. £	—	9.06 $\frac{1}{2}$	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	—	7.05 $\frac{1}{2}$	—
Nieuw Zeeland	£	—	7.09	2

¹⁾ Off. 0.36 vrije markt 0.09. ²⁾ Milreis Goud. ³⁾ Goudpeso. ⁴⁾ Munteenheid = Rail (= een Kran.) ⁵⁾ Nom. ⁶⁾ Not. te A'dam. Ov. not. part. opg.

HANKDISCONTOS.

Ned. (Disc. Wissels. 2 3 Dec.'36	Lissabon 4 11 Aug.'37
Bk. { Bel. Binn. Eff. 2 3 Dec.'36	Londen 2 30 Jun.'37
{ Vrsch. in R.C. 2 3 Dec.'36	Madrid 5 15 Juli.'35
Athene 6 4 Jan.'37	N.-York F.R.B. 1 26 Aug.'37
Batavia 3 14 Jan.'37	Oslo 3 5 Jan.'38
Belgrado 5 1 Febr.'35	Parijs 2 3 Jan.'39
Berlijn 4 22 Sept.'32	Praag 3 1 Jan.'36
Boekarest 3 5 Mei.'38	Pretoria 3 15 Mei.'38
Brussel 3 10 Mei.'39	Rome 4 18 Mei.'36
Boedapest 4 28 Aug.'35	Stockholm ... 2 1 Dec.'33
Calcutta 3 28 Nov.'35	Tokio.... 3.46 11 Mrt.'38
Dantzig 4 2 Jan.'37	Warschau... 4 18 Dec.'37
Helsingfors 4 3 Dec.'34	Zwits. Nat. Bk. 1 25 Nov.'36
Kopenhagen 3 22 Febr.'39	

OPEN MARKT.

	1939				1938	1937	1914
	24 Juni	19/24 Juni	1 Juli	26 Juni/1 Juli			
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	9/16	9/16	—	1/2	1/4	1/4	3/4-4/4
Londen Daggeld ... Partic. disc.	1/2-1 3/4-13/16	1/2-1 3/4-7/8	1/2-1 13/16-7/8	1/2-1 11/16-7/8	1/2-1 9/16-19/32	1/2-1 9/16-11/16	1/2-1 9/16-3/4
Berlijn Daggeld .. Maandgeld Part. disc. Warenw...	2 1/2-3/4 2 3/4-5/8	2 1/2-3/4 2 3/4-5/8	— 2 3/4-5/8 2 3/4-5/8	2 5/8-3/4 2 3/4-5/8	3-5/8 2 3/4-3 2 1/2-3/4	2 3/4-3/8 2 1/2-7/8	2 5/8-3/8 2 1/2-7/8
New York Daggeld 1) Partic. disc.	1 1/2	1 1/2	1 1/2	1 1/2	1 1/2	1 1/2	3/16-1 1/2

1) Koers van 30 Juni en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
27 Juni 1939	1.88 1/16	8.81 1/16	75.52 1/2	4.99 1/8	32.03	100 1/4
28 " 1939	1.88 1/16	8.82 1/8	75.57 1/2	4.99 1/8	32.04 1/2	100 1/4
29 " 1939	1.88 3/16	8.81 3/8	75.60	4.98 7/8	32.03	100 3/8
30 " 1939	1.88 1/16	8.81 3/8	75.57 1/2	4.99	32.02 1/2	100 1/4
1 Juli 1939	1.88 3/16	8.81 3/8	75.57 1/2	4.99	32.03	100 1/4
3 " 1939	1.88 3/16	8.81 3/8	75.55	4.99	32.03	100 1/4
Laagste d.w.1)	1.88 1/8	8.81 1/8	75.47 1/2	4.98 1/4	31.98	100
Hoogste d.w.1)	1.88 3/8	8.82 1/8	75.62 1/2	4.99 1/8	32.07	100 3/8
Muntpariteit	1.460	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
27 Juni 1939	42.46	—	—	—	—
28 " 1939	42.48	—	—	—	—
29 " 1939	42.46	—	—	—	—
30 " 1939	42.44	—	—	—	—
1 Juli 1939	42.45	—	—	—	—
3 " 1939	42.47	—	—	—	—
Laagste d.w.1)	42.40	—	—	—	—
Hoogste d.w.1)	42.50	—	1.40	9.95	—
Muntpariteit	48.003	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopen- hagen *)	Oslo *)	Hel- sing- fors 1)	Buenos- Aires 1)	Mon- treal 1)
27 Juni 1939	45.42 1/2	39.37 1/2	44.32 1/2	3.90	43 1/2	1.87 1/2
28 " 1939	45.45	39.40	44.35	3.90	43 3/8	1.87 3/8
29 " 1939	45.42 1/2	39.37 1/2	44.32 1/2	3.90	43 3/8	1.87 3/8
30 " 1939	45.42 1/2	39.37 1/2	44.32 1/2	3.90	43 3/8	1.87 3/8
1 Juli 1939	45.42 1/2	39.37 1/2	44.32 1/2	3.89	43 3/8	1.87 3/8
3 " 1939	45.42 1/2	39.37 1/2	44.32 1/2	3.89	43 3/8	1.87 5/8
Laagste d.w.1)	45.35	39.30	44.25	3.86	43	1.87 1/8
Hoogste d.w.1)	45.45	39.42 1/2	44.35	3.92	44	1.88 1/8
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.187 8

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
27 Juni 1939	4,68 3/4	2,65	40,11 1/2	53,10
28 " 1939	4,68 1/2	2,64 1/2	40,11 1/2	53,09
29 " 1939	4,68 1/2	2,64 1/2	40,12	53,09 1/2
30 " 1939	4,68 1/2	2,64 1/2	40,13	53,08 1/2
1 Juli 1939	—	—	—	—
3 " 1939	4,68 1/2	2,64 1/2	40,12 1/2	53,08
2 Juli 1938	4,95 3/4	2,78 1/2	40,29	55,27 1/2
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/2	40 3/8

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings- eenheden	17 Juni 1939	24 Juni 1939	26 Juni/1 Juli 1939 Laagste	1 Juli 1939 Hoogste
Alexandrië..	Piaat. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 3/8
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	547 1/2
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8
Budapest ...	Pen. p. £	24	24	23 3/4	24 1/4
Buenos Aires 1)	p. peso p. £	20.19	20.21 1/2	20.15	20.25
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 15/16	1/5 15/16	1/5 15/16	1/5 15/16
Hongkong ...	Sh. p. \$	1/2 13/16	1/2 13/16	1/2 13/16	1/2 13/16
Istanbul ..	Piaat. p. £	580	583	583	583
Kobe	Sh. p. yen	1/2	1/2	1/1 13/16	1/2 1/16
Lissabon	Escu. p. £	110 1/4	110 1/4	110	110 1/4
Montevideo ..	d. per £	18	18	17 1/2	18 1/2
Montreal ..	\$ per £	4.69 7/8	4.69 3/8	4.69	4.69 3/4
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	2 1/16	2 1/16	2 1/16	2 1/16
Shanghai ...	d. p. \$	6 1/2	6 1/2	6 1/2	6 1/2
Singapore ..	Sh. p. \$	2 3/8	2 1/4	2 3/8	2 3/8
Valparaiso 2)	\$ per £	117	117	117	117
Warschau ..	Zl. p. £	24 3/8	24 3/8	24 3/8	24 3/8

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke Imp. hebben te betalen 15 Nov. 1938 17.13. 2) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

	Londen 1)	N. York 2)	A'dam 3)	Londen 4)
27 Juni 1939..	18 1/16	42 3/4	27 Juni 1939..	2120
28 " 1939..	18 3/16	38 1/4	28 " 1939..	2120
29 " 1939..	17 3/16	37 3/4	29 " 1939..	2120
30 " 1939..	18	37 3/4	30 " 1939..	2120
1 Juli 1939..	18 1/16	—	1 Juli 1939..	2120
3 " 1939..	18 3/16	38	3 " 1939..	2120
4 Juli 1938..	19 1/8	—	4 Juli 1938..	2045
27 Juli 1914..	24 1/16	59	27 Juli 1914..	1648

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) In guildens per Kg. 1000/1000. 4) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	23 Juni 1939	30 Juni 1939
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 46.141.822,49	f 39.538.103,20
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorsch. op ultimo Mei 1939 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsb. alsmede opc. op die belastingen en op de vermogensbelasting Voorschotten aan Ned.-Indië	" 85.432,59	" 2.463.256,01
Idem aan Suriname	" 39.794.822,57	" 39.754.066,78
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	" 10.411.526,51	" 10.511.526,51
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	" 97.466.523,70	" 97.264.830,54
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	" 31.929.940,70	" 30.261.156,42
	" 13.620.181,21	" 13.620.181,21
	" 16.473.572,02	" 15.906.973,18

Verplichtingen

	24 Juni 1939	1 Juli 1939
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 171.615.000,—	f 171.415.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 46.000.000,—	" 46.000.000,—
Zilverbons in omloop	" 1.071.323,—	" 1.070.908,—
Schuld op ultimo Mei 1939 a/d. gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. l. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede opc. op die bel. en op de vermogensbelasting ..	" 8.474.998,62	" 8.474.998,62
Schuld aan Curaçao 1)	" 1.857.190,09	" 1.817.190,09
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	" 174.323.301,05	" 181.724.267,17
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	" 13.000.000,—	" 13.000.000,—
Id. aan diverse instellingen 1)	" 331.796.531,90	" 333.055.351,08

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	24 Juni 1939	1 Juli 1939
Vorderingen: 1)		
Saldo Javasche Bank	f —	f 201.000,—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 329.000,—	" 963.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell. Schatkistpromessen in omloop	" 39.471.000,—	" 39.796.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	" 40.000.000,—	" 40.000.000,—
Schuld a. d. Indische Pensioenfondsen	" 20.000.000,—	" 20.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 3.114.000,—	" 1.496.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 1.164.000,—	" 935.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen ...	" 745.000,—	" 845.000,—
Voorschot van de Javasche Bank ...	" 1.793.000,—	" —
1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas f 39.770.000,—.		

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Voor- schotten aan de kolonte	Dis- conto's	Diverse reke- ningen 1)	Diverse reke- ningen 2)
1 Mei 1939	9.782	7.685	531	126	1.459	131
1 April 1939	9.792	7.925	328	130	1.586	130
1 Maart 1939	9.801	8.334	269	127	1.203	136
1 Februari 1939	9.797	8.431	228	129	1.212	131
1 Mei 1938	6.698	6.837	321	64	1.712	103

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

Table with columns for GERST, MAIS, ROGGE, TARWE, BURMA RIJST, BOTER per kg., KAAS, and EIENEN. Includes sub-headers for various grades and locations like Rotterdam and London.

Table with columns for JUTE, KATOEN, AUSTRALISCHE WOL, JAPAN. ZIJDE, and RUBBER. Includes sub-headers for various grades and locations like London and New York.

Table with columns for KOPER, LOOD, TIN, IJZER, GIETRIJ-IJZER, ZINK, and ZILVER. Includes sub-headers for various grades and locations like London and Antwerpen.

Table with columns for GE-SLACHTE RUNDEREN (versch), GE-SLACHTE VARKENS (versch), DEENSCH BACON, BEVROREN ARG. RUND- VLEESCH, CACAO G.F., KOFFIE, SUIKER, and THEE. Includes sub-headers for Herl. Ned. Ct. and Not. and various units like per 100 kg Rotterdam.

Table with columns for GRENHOUT, VURENHOUT, KOE-HUIDEN, COPRA, GRONDNOTEN, LIJNZAAD, and GOUD. Includes sub-headers for Herl. Ned. Ct. and Not. and various units like per 1000 kg.

Table with columns for STEENKOLEN, PETROLEUM, BENZINE, KALK-SALPETER, ZWAVELZURE AMMONIAK, CEMENT, and STEENEN. Includes sub-headers for Herl. Ned. Ct. and Not. and various units like per 1000 kg.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 Juli 1939.

Activa.			
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	6.633.801,43	
sels, Prom.,	Bijbnk. „	555.662,70	
enz. in disc.	Ag.sch. „	1.042.253,44	f 8.231.717,57
Papier o. h. Buitenl.	f	2.250.000,—	
Af: Verkocht maar voor			
de bk. nog niet afgel.	„	—	2.250.000,—
Beleeningen			
incl. vrsch.	Hfdbk. f	188.269.446,98 ¹⁾	
Bijbnk. „		4.764.779,70	
in rek.-ert.	Ag.sch. „	29.467.080,80	
op onderp.	f	222.501.307,48	
Op Effecten enz. ..	f	221.663.322,10 ¹⁾	
Op Goederen en Ceel. „		837.985,38	222.501.307,48 ¹⁾
Voorschott. a. h. Rijk.....	„	—	—
Munt, Goud	f	106.637.555,—	
Muntmat., Goud ..	„	1.048.941.851,15	
	f	1.155.579.406,15	
Munt, Zilver, enz. „		21.046.940,95	
Muntmat., Zilver.. „		—	1.176.626.347,10

Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	„	43.764.665,91
Gebouwen en Meub. der Bank.....	„	4.580.000,—
Diverse rekeningen	„	12.774.696,36
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5 '32, S. No. 221) „	„	7.629.955,16
	f	1.478.358.689,58

Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefonds	„	4.277.243,54
Bijzondere reserve	„	7.756.940,37
Pensioenfonds	„	11.973.987,99
Bankbiljetten in omloop.....	„	1.045.345.520,—
Bankassignatiën in omloop	„	26.604,44
Rek.-Cour. { Het Rijk f		34.443.634,68
saldo's: { Anderen „		351.905.950,23
	„	386.349.584,91
Diverse rekeningen	„	2.628.808,33
	f	1.478.358.689,58

Beschikbaar metaalsaldo	f	603.843.819,67
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de bank gerechtigd is ..	„	1.509.609.540,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	„	—

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 63.247.800,—
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
3 Juli '39	106638	1.048.942	1045.346	386.376	603.844	82
26 Juni '39	106638	1.068.155	997.679	446.810	618.496	83
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's		Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
3 Juli 1939	8.232	—	222.501	2.250	12.775	
26 Juni 1939	10.080	—	213.800	2.250	12.236	
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509	

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
24 Juni '39 ^{a)}	134.880	194.730	72.190	28.112	
3 Juni 1939	116.886	18.836	197.836	74.582	26.754
27 Mei 1939	116.886	18.872	192.420	73.224	27.499
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
24 Juni '39 ^{a)}	15.490	71.960	56.410	51	
3 Juni 1939	13.811	14.415	49.075	57.506	50
27 Mei 1939	11.385	14.486	48.045	60.950	50
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ^{a)} Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
28 Juni 1939	227.135	498.980	27.434	6.837	22.878
21 „ 1939	226.869	494.671	31.616	6.485	25.198
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
28 Juni '39	113.856	15.385	101.442	36.955	28.155	18,3
21 „ '39	112.631	25.237	97.235	36.128	32.198	20,3
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	20.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarrv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a. d. Staat
15 „ '39	92.266	693	16	9.762	742	3.901	30.577
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
22 Juni '39	5.470	2.815	119.887	3.704	2.119	18.191
15 „ '39	5.470	3.028	120.215	3.744	2.120	17.613
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud en deviezen	Daarvan bij buitenl. circ. banken	Deviezen als goud-dekking geldende ¹⁾	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 „ 1939	76,8	10,6	—	7.492,1	44,9
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
15 „ 1939	921,3	1.155,7	7.998,1	925,3	599,1
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Begrepen in 1e kolom. ²⁾ w.o. Rentenbankscheine 23, 15 Juni, resp. 26, 24 mei.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1939	Goud	Munt en metaal	Munt en diversen	Buitenlandse deviezen en goudwaarden	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan de Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
										Schatkist	Partic.
29/6	3.187	54	739	316	48	144	242	4.442	37	161	
22/6	3.184	57	695	370	43	144	242	4.408	12	224	

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certificaten ¹⁾	„Other cash” ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
14 Juni '39	13.430,2	13.420,7	375,9	3,1	0,6
7 „ '39	13.401,0	13.391,7	349,9	3,5	0,6

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
7 „ '39	2.564,0	4.476,3	11.617,6	135,0	85,4	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschikbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding tot voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
31 Mei '39	3	8.126	13.554	8.449	30.069	5.235

De posten van De Ned. Bank, de Javascche Bank en de Bank of England zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.